Dünya Klâsikleri

HEMINGWAY

İHTİYAR BALIKÇI

Bahar

İhtiyar Balıkçı
Ernest Hemingway

Bahar Yayınevi
isbn:975-6823-00-6

Özgün Adı: The Old Man and the Sea
Bahar Yayınları: 2004-010
Dünya Klasikleri Dizisi: 01-007
Yayın Danışmanı: Hüsrev Şahin
Editör: M. Murat Sezer
Düzelti: Selçuk Mutlu
Dizgi: Bahar Grafik Servisi
Kapak Tasarımı: Doğan Aslan

İstanbul/2004

Bahar Yayınevi
Yerebatan Cd. Salkımsöğüt Sk.
Bahar Han No:12 Cağaloğlu/İstanbul
Tel: (0-212) 513 33 48 - 513 32 88
www.baharavayinevi.com.tr
info@baharyavinevi.com

İHTİYAR
BALIKÇI

Türkçesi: M. Murat Sezer

Bahar Yayınevi

Gulf Stream’de sandalıyla tek başına avlanan bir ihtiyarcıktı; seksen dört gün olmuştu oltasına tek bir balık takılmayalı. Önceleri ona yardım eden bir de çocuk vardı. Ne var ki, balıksız geçen ilk kırk günün sonunda, çocuğun anne ve babası, bu ihtiyarın talihsiz biri -tam bir salao- olduğuna kanaat getirerek çocuğu bu ihtiyarın yanından almış, başka bir tekneye vermişlerdi. Bu teknede işler oldukça iyi gidiyordu. Daha ilk hafta üç koca balık yakalamışlardı.

İhtiyarcığın her günün bitiminde eli boş döndüğünü görerek üzülen çocuk, ihtiyar adamın yanına koşuyor, oltaları, sereni, zıpkını ve direğe dolanan yelkeni taşımasına yardım ediyordu. Yırtıkları eski un çuvallarıyla yamanan yelken, yenilmişliğin yaslı bayrağını temsil ediyordu sanki.

İhtiyar adam zayıf ve kavruk hâliyle bir tahtayı andırıyordu. Ensesinde bıçak yarasına benzeyen kırışıklar vardı. Tropik bölgelerde denizden yansıyan güneş ışınlarıyla yanaklarında oluşan zararsız bir cilt hastalığının kahverengi lekeleriyle kaplanmıştı. Şakaklarına dek iniyordu bu lekeler. Elleri, büyük balık çekmekten sicimin açtığı derin yara izleriyle doluydu; ancak hiçbiri yeni değildi bu izlerin, eskiydi, kurumuş bir gölün çatlakları gibi eski…

Yenilgi nedir bilmeyen neşeli ve deniz mavisi gözlerinden başka her şeyiyle ihtiyardı.

Çocuk, sandalın yanaştığı tümseğe tırmanırken,

- İstersen seninle gelebilirim, Santiago, dedi. Arzk epeyce para kazandım.
Çocuğa balık tutmayı bu ihtiyarcık ögretmişti ve çocuk onu çok seviyordu.
- Hayır, dedi ihtiyar adam. Şansı yaver giden bir teknedesin, orada kalmalısın.
- Bana söylediklerini unutma: “İnsan yirmi yedi gün hiç balık tutamayabilir. Ama sonra bir bakarsın ki, üç hafta boyunca her gün koca koca balıklarla dönmüş!”
- Hiç unutur muyum? Ayrıca beni terk etme nedeninin ümidini kaybetmek olmadığını da biliyorum.
- Senden ayrılmamı babam istedi. Henüz bir çotuk sayılırım ve onun sözünü dinlemeliyim, anlarsın ya!..

- Biliyorum… Yanlış bir şey değil bu.
- Babamın hiç umudu yok.
- Evet. Ama bizim var, öyle değil mi?
- Elbette!.. Sana Terrace'de bir bira ısmarlamamı ister misin? Bunları daha sonra da taşıyabiliriz.
- Neden olmasın. Balıkçının hâlinden ancak bir balıkçı anlar.

Terrace'da oturduklarında balıkçıların birçoğu bu ihtiyarcıkla alay ettiler. Ama ihtiyar adam bunlara aldırış etmiyordu. Orada bulunan bazı ihtiyar balıkçılar da ona bakıyor, onun bu durumuna üzülüyorlardı. Ama bu üzüntülerini belli etmemeye çalışarak akıntılardan, olta attıkları derinliklerden, havaların o aralar iyi gidiyor olmasından ve yaşadıkları birtakım ilginç hatıralarından bahsediyorlardı nezaketle. Günün şanslı balıkçıları dönmüşlerdi bile. Yakaladıkları marlini karaya çekerek boylu boyunca iki kalasın üzerine uzatmışlardı. Her kalasın birer ucuna yapışan dört adam, yalpalaya yalpalaya yürüyerek balıkları Havana'daki pazara götürecek buz kamyonunun gelmesini beklemek için balıkhaneye gidiyorlardı. Köpekbalığı tutanlar da koyun diğer yakasındaki fabrikaya taşımışlardı avlarını. Burada taşların üstüne yatırılan balıkların parçalanarak yağları ayrılır, yüzgeçleri kesilerek derisi yüzülür, sonra da tuzlamak için etleri dilimlere aynlırdı.

Rüzgâr doğudan estiği zamanlar limanı bu fabrikanın kokusu kaplardı. Ama bugün o koku belirsiz bir şekilde hissedilebiliyordu; hafif bir poyraza dönen rüzgâr kısa bir süre sonra kesilmişti.

Terrace güzel ve güneşliydi.

- Santiago, dedi çocuk.
- Evet, diye karşılık verdi ihtiyar adam.

Bardağı elinde, uzun zaman önceki günlerini düşünüyordu.

- Yarın senin için sardalye avına çıkayım mı?
- Hayır, istemem. Gidip beyzbol oynaman daha iyi. Henüz ölmedik evlât, hâlâ kürek çekecek gücüm var. Rogelio da agı atar.
- Bunu isterim ama… Mademki seninle balığa çıkma iznim yok, hiç olmazsa bu şekilde bir yardımım dokunsun.

- Bira ısmarladın ya… Artık koca bir adam oldun.
- Beni sandalına aldığın zaman kaç yaşındaydım?
- Beş… Yakaladığımız balık içeri çektigimizde az kalsın sandalı parçalayacak, sen de ölüp gidecektin, hatırladın mı?
- Hiç unutur muyum!.. Kuyruk atışını, çırpınışını, kırdığı tahtaların ve senin ona vurup durduğun sopanın sesi aklımdan çıkmaz! Sandalın burnuna ıslak halatların yanına itmiştin beni. Sandalın sarsıldığını hissediyordum. Baltayla bir odunu yararcasına durmadan sopayla ona vuruyordun. Kana bulanmıştım ve taze kan kokusu duyuyordum.
- Tüm bunları bu şekilde hatırlıyor musun, yoksa sana ben mi anlattım?
- Birlikte denize çıktığımız ilk günden bu yana hiçbir şeyi unutmadım.

ihtiyar balıkçı güneşten rengi solmuş güvenli, sevgi dolu gözlerini çocuğa çevirerek,

- Eğer benim oğlum olsaydın, seni hiç yanımdan ayırmaz, hiçbir şeyi umursamaz, bir kumar oynardım. Ama senin annen var, baban var Üstelik de çok şanslı bir teknede çalışıyorsun.
- Sardalyeleri benim tutmamı istemez misin? Dörtlü için yem de bulabilirim, nerede bulacağımı biliyorum.
- Bugünden kalanlar var. Sandığa koyup tuzladım.
- Tazesinden dört tane getireyim…
- Bir tane yeter.

İhtiyar balıkçı hiçbir zaman ne umudunu, ne de güvenini yitirmişti. Ancak tüm bunlar, dinginliğe koşan meltem rüzgârları gibi giderek azalıyordu.

- İki tane getireyim, diye ısrar etti çocuk.
- Tamam ama çalmak yok!..
- İstesem çalabilirim!.. Ama satın alacağım.
- Sağol, dedi ihtiyar.

İyilikle karşılaştığında şaşırmayacak kadar saftı. Alçakgönüllü olmanın utanılası bir şey olmadığını, insanı küçültmediğini biliyordu.

- Akıntıya bakılırsa yarın iyi bir gün olacak gibi görünüyor! dedi ihtiyar.
- Nereye gideceksin?.. diye sordu çocuk.
- Rüzgâr yön değiştirdiğinde dönebileceğim kadar uzaklara!.. Şafak

sökmeden çıkmak istiyorum.
- Ben de iyice açılmak için kaptanı iknâ etmeye çalışırım. Eğer büyük bir şey yakalayacak olursan yardımına geliriz.
- Sizin kaptan açılmaktan hoşlanmaz.
- Evet ama bir yolunu bulurum. Balık kokusu almış bir kuş falan gördüğümü söyleyerek bir yunusun peşine düşmesini sağlarım.
- Gözleri o kadar mı kötü?..
- Neredeyse kör sayılır.
- Tuhaf şey! Senin kaptan gözleri bozan kaplumbağa avına çıkmazdı hiç.
- İyi de sen yıllarca Mosquito kıyısında kaplumbağa avına çıkmana rağmen nasıl oluyor da bu kadar iyi görebiliyorsun?
- Ben garip bir adamım.
- İri bir balıkla uğraşabilecek kadar güçlü olduğuna inanıyor musun?
- Sanırım uğraşabilirim. Hem bu işin bir sürü incelikleri var.
- Eşyaları kulübeye taşıyalım. Ben de ağı alıp sardalye avına çıkayım.

Sandaldan eşyaları aldılar. İhtiyar adam yelken direğini omuzlamıştı. Çocuk da içinde birbirine dolanmış sımsıkı örülü ipler bulunan sandığı, kancayı ve zıpkınla sapını almıştı. Yem kutusu ve sandala çekilen balıkları öldürmekte kullanılan sopa da kıçaltındaydı. Hiç kimse bu ıhtiyarcığın eşyalarını çalmaya yeltenmezdi. Ama çiğ yüzünden yelkeni ve kalın ipleri eve götürmek doğru olurdu. İhtiyar adam yerli halkın onun eşyalarını çalmayacağından emindi. Ama sandala gelişigüzel bırakılmış bir kancayla ya da zıpkınla birilerini kışkırtmak da yersizdi.

İhtiyarın kulübesine kadar yolu birlikte yürüdüler; açık kapıdan içeri girdiler. İhtiyar adam omzundaki direği indirerek duvara dayadı. Çocuk da elindeki diğer eşyaları direğin yanma, yere bıraktı. Direk neredeyse oda kadar uzundu. Bu kulübe, guana denilen bir cins palmiyenin sert dallarından yapılmıştı. İçinde sadece bir yatak, bir tabure, yemek pişirmek için toprak zeminde duran bir kömür sobası vardı. Düzleşmiş, birbirine geçmiş inatçı guano yapraklarından yapılmış kahverengi duvarda Oğul İsa ve Bakire Meryem ikonları[1] asılıydı.

Bu ikonları karısı bırakmıştı. Bir zamanlar karısının da soluk bir resmi asılıydı duvarda. Ama bu resme her bakışında kendini çok yalnız hissettiği için duvardan indirmiş, köşedeki rafa, temiz çamaşırlarının altına koymuştu.

- Yiyecek neyin var? diye sordu çocuk.
- Bir tabak balıklı pilâv. Sen de biraz ister misin?
- Hayır, ben evde yiyeceğim. Ateşi yakayım mı?
- Ben daha sonra yakarım. Belki de soğuk yerim.
- Sardalye ağını alabilir miyim?
- Elbette alabilirsin.

Aslında ağ yoktu. Sattıkları zamanı çok iyi hatırlıyordu çocuk. Üstelik ne pilâv vardı, ne de balık. Çocuk bunu da çok iyi biliyordu. Ama kendilerini her gün bu şekilde kandırırlardı.

- Seksen beş uğurlu bir savıdır, dedi ihtiyar balıkçı. Bir de bakmışsın, yarın beş yüz kiloluk koca bir balıkla dönmüşüm!
- Ben ağı alıp sardalyeye çıkayım. Kapıda oturup güneşlenecek misin?
- Evet. Dünkü gazete var, beyzbol haberlerini okurum.

Çocuk, bu, "dünkü gazete"nin aldatmacanın bir parçası olup olmadığından habersizdi. Ama ihtiyar balıkçı yatağının altından gazeteyi çıkararak, "Perico, Bodega'da vermişti" diye açıkladı.

- Sardalye yakalar yakalamaz dönerim. İkimizinkileri de buza koyarım, sabah da paylaşırız. Geldiğimde de beyzbol haberlerini anlatırsın…
- Yankee yenilmez.
- Ama Indians of Clevland'dan korkuyorum ben!
- Yankee'ye güvenmelisin evlât. Büyük Di Maggio'yu unutma.
- Ben hem Tigers of Detroit'ten, hem de Indians of Clevland'dan korkarım.
- Reed of Cincinati ve White Sox of Chicago'dan da korktuğunu söyleyeceksin neredeyse!
- Sen haberlere bir göz at da geldiğimde bana da anlatırsın.
- Sonu seksen beşle biten bir piyango alsak mı dersin? Yarın seksen beşinci gün ya…
- Olabilir ama seksen yedi günlük rekorunu unutmamalısın.
- Böyle şeyler iki kez olmaz. Sen sonu seksen beşle biten bir bilet bulabilir misin onu söyle.
- Ismarlarım…
- Tam bilet olsun. İki buçuk dolarlık… Parayı kimden alacağız?

- Orası kolay. İki buçuk dolar borç alacak birisini nasıl olsa bulurum.
- Ben de bulabilirim ama borç almak istemem. Önce borç almaya, sonra da dilenmeye başlarsın.
- Dert etme, ihtiyar… Eylül ayında olduğumuzu unutuyor musun?
- Eylül… Büyük balıkların geldiği ay!.. Mayıs ayında herkes balık tutabilir.
- Artık sardalye tutmaya gitmeliyim.

Çocuk geri döndüğü zaman güneş batmış, ihtiyar balıkçı taburede uyuyakalmıştı. Yatağın üstünden aldığı eski bir asker battaniyesiyle sandalyenin arkalığından doğru ihtiyar adamın omuzlarını örttü. İhtiyardı ama güçlüydü bu garip omuzlar. Boynu da güçlüydü… Başını öne eğerek uyuduğu zaman ensesindeki derin kırışıklar kayboluyordu. Yamanmaktan gömleği de yelkenine benzemişti; güneşte solarak birçok farklı renge bürünmüştü. Bu adamın başı çok ihtiyardı. Gözleri kapalıyken yüzünde hiçbir canlılık belirtisi yoktu. Dizlerine koyduğu gazetenin üstündeki kolunun ağırlığı yüzünden akşam rüzgârı gazete sayfalarını kımıldatamıyordu bile. Yalın ayaktı.

İhtiyar balıkçıyı o hâlde bırakarak yanından ayrıldı çocuk ve geriye döndüğünde hâlâ uyuyor buldu.

- Uyan artık, ihtiyar, dedi elini balıkçının dizine koyarak.

İhtiyar balıkçı göz kapaklarını araladı; daldığı uzak düşlerden kurtulmaya çabalıyor gibiydi. Gülümseyerek,

- Ne getirdin?.. diye sordu.
- Akşam yemeği için bir şeyler… diye yanıtladı çocuk.
- Acıkmış sayılmam…
- Yemelisin. Aç karna balık tutamazsın.

İhtiyar balıkçı gazeteyi katlayarak ayağa kalkerken,

- Ben tutarım, dedi. Sonra da battaniyeyi omuzlarından alarak katlamaya başladı.
- Battaniye sırtında kalsa daha iyi olur, dedi çocuk. Sonra da ekledi: Ben yaşadığım sürece balığa aç karna çıkmayacaksın.

- Öyleyse çok yaşamaya bak ve sağlığına dikkat et!.. dedi ihtiyar balıkçı. Ne yiyoruz? diye sordu sonra.
- Barbunya, pilâv ve muz, biraz da yahni, diye karşılık verdi çocuk.

Terrace'dan aldığı bu yiyecekleri iki gözlü metal bir kapta getirmişti. Cebinde de kâğıt peçetelere sarılmış ikişer tane çatal, bıçak ve kaşık vardı.

- Kimden aldın bunları? diye sordu ihtiyar adam.
- Terrace'ın sahibi Martin'den…
- Gördüğümde ona bir teşekkür edeyim.
- Ben senin adına da teşekkür ettim, merak etme…
- Büyük bir balığın karın etlerini ona vermeli… Daha önce de birçok iyiliği dokunmuştu bize, öyle değil mi?
- Evet, öyle…
- O zaman karın etleri az olur. Daha çok vermeliyiz. Baksana, çok cömert bir adam.
- İki tane de bira gönderdi.
- Kutu birayı da çok severim!
- Biliyorum ama bunlar şişe, Hutuey birası ve şişeleri de geri götürmeliyim.
- Sağdasın evlât… Artık yemeye başlayalım mı?

Çocuk usulca yanıtladı:

- Ben de bunu söylemeye çalışıyorum ya! Kapağı açmak için senin hazır olmanı bekliyorum.
- Tamam, şimdi hazırım. Ellerimi de yıkadım, diye karşılık verdi balıkçı.

"İki sokak aşağıdaki çeşmede yıkamış olmalı" diye düşündü çocuk. Kendi kendine kızarak, "Burada biraz su bulundurmalı. Sabun ve güzel bir de havlu getirmeliyim. Ne de düşüncesizim!.. Ayrıca bir gömlek ve kışlık bir ceket, bir çift ayakkabı, bir tane de battaniye ayarlamalıyım…"

- Senin yahni de pek güzel olmuş! dedi ihtiyar.
- Eee! Beyzbol haberlerini anlatacaktın…

İhtiyar balıkçı neşeyle,

- Amerikan liginde Yankee lider, dedi. Daha önce de söylediğim gibi!.. diye ekledi.
- Bugün yenilmişler ama…
- Olsun! Büyük Di Maggio eski formunu buldu ya!..
- Takımda başka iyi oyuncular da var.
- Elbette. Ama o, oyunun kaderini değiştirebilecek tek oyuncu. Diğer ligde de Brooklyn'Ie Philadelphia arasında Brooklyn benim favorim Ama kimi zamanlar Dick Sisler'ı ve eski stattaki o büyük vuruşlarını düşünüyorum.
- Onun gibisini görmedim. Topa vurduğunda öyle uzaklara gönderiyordu ki!..
- Terrace'a geldiği günleri hatırlıyor musun?.. Onu da balığa çıkarmak istemiş ama söylemeye çekinmiştim. Hatta "Sen çağır!" demiştim de sen de utanmıştın.
- Evet, hatırlıyorum. Ne büyük bir fırsat kaçırmışız. Belki de bizimle gelirdi… Böyle bir an da ömür boyu aklımızdan çıkmazdı.
- Hep Büyük Di Maggio'yu balığa çıkarmak istemişimdir! dedi ihtiyar adam. Babasının balıkçı olduğunu söylüyorlar. Belki babası da bizim gibi yoksuldu; anlayışlı davranırdı.
- Ama Sisler'ın babası zenginmiş. Sisler benim yaşımdayken babası birinci ligde oynuyormuş!
- Ben senin kadarken Afrika'ya giden külüstür bir teknede miçoluk yapardım. Akşamları kıyılarda dolanan aslanlar görürdüm.
- Biliyorum. Daha önce anlatmıştın.
- Afrika'dan mı konuşalım, beyzboldan mı?..
- Elbette beyzboldan, diye atıldı çocuk. Bana Büyük John J. McGrav'dan -"J" yerine "Jota" demişti- bahset biraz.
- Bir zamanlar o da bazen Terrace'a gelirdi. Kaba ve küfürbaz bir adamdı. Hele sarhoşken hiç çekilmezdi. At yarışları ve beyzbolla bozmuştu kafayı. Cebinden at yarışı dergileri eksik olmazdı. Telefonda konuşurken de hep at isimleri söylerdi.
- Büyük bir menajerdi, diye ihtiyarın sözünü kesti çocuk. Hatta babam ondan daha iyi birinin olmadığını düşünüyor.
- Diğerlerine göre buraya daha çok geldiği içindir, dedi ihtiyar. Eğer Duracher de her yıl buraya gelmeye devam etseydi, baban en büyük menajerin o olduğunu düşünecekti.
- Peki sana göre en büyük menajer kim? Luque mu, yoksa Mike Gonzalez mi?..

- Bence ikisi de aynı.
- Ama en iyi balıkçı sensin!..
- Yok canım… Benden daha iyileri de vardır.
- Que va, dedi çocuk. Evet, bir yığın balıkçı, aralarında da birkaç tane de iyisi var. Ama sen en iyisin!
- Sağol, evlât. Mutlu ediyorsun beni. Umarım seni yalancı çıkaracak büyüklükte bir balık çıkmaz karşıma.
- Eğer hâlâ söylediğin gibi güçlüysen, seni uğraştıracak bir balık olduğunu sanmıyorum.
- Belki de sandığım gibi güçlü değilimdir. Ama bu işin tüm püf noktalarını bilirim. Üstelik de çok inatçıyımdır.
- İyisi mi sen şimdi yat da sabah zinde kalkarsın. Ben de şunları Terrace'a götüreyim.
- İyi geceler öyleyse. Sabah seni uyandırırım.
- Sen zaten benim çalarsaatimsin.
- İhtiyarlık da benim çalarsaatim. İhtiyar insanlar neden erken uyanırlar? Günü daha uzun yaşamak için mi?
- Bilmiyorum. Ama bütün bildiğim, çocukların geç vakte kadar deliksiz uyuduğu.
- Meraklanma. Ben seni tam vaktinde uyandırırım.
- Diğer kaptanın beni uyandırmasından hoşlanmıyorum. Kendimi onun karşısında küçük düşmüş hissediyorum.
- Biliyorum.
- Hadi, uyu bakalım, ihtiyar.

Çocuk çıkıp gitti. Masada ışık yakmadan akşamın karanlığında yemişlerdi yemeklerini ve ihtiyar balıkçı pantolonunu çıkarıp katlayarak gazeteyi arasına koydu ve yatağına uzandı. Battaniyesine iyice sarınarak yaylarını eski gazetelerle örttüğü divanın üstünde uyudu.

Hemen uykuya dalıvermiş, rüyasında gençken gittiği Afrika'yı, altın sarısı -insanın gözünü kamaştıracak kadar parlak- kumlarıyla uzun kumsalları, dorukları kahverengi büyük dağları gördü. Kendini uykunun kollarına bıraktığı zaman, düşünde hep bu kıyılarda yaşıyor, dalgaların kıyıya vurduğunda çıkardığı sesleri işitiyor, sıçrayarak gelen yerli kayıklarını görüyordu. Güvertede uyuduğu zaman katran ve üstüpü, sabahları ise karadan esen bir rüzgârın getirdiği Afrika kokusunu duyuyordu.

Karadan esen bu rüzgârın burnuna getirdiği kokuyla genellikle uyanır, giyinerek çocuğu uyandırmaya giderdi. Ama bu gece rüzgârın kokusunu çok erken duymuştu. Düşünde bile vaktin henüz erken olduğunu anladı. Denizden fırlamış gibi yükselen adaların beyaz doruklarını görmek için rüyasını sürdürmeye çalıştı. Sonra da Kanarya adalarının bazı limanlarını, gemilerin demirlendigi rıhtımları gördü.

Artık rüyasında fırtınaları, kadınları, önemli olayları, iri balıkları, kavgaları, yarışma ve güç gösterilerini, karısını göremez olmuştu. Yalnızca yerleri ve Afrika kumsallarındaki aslanları görüyordu. Sabahın alacakaranlığında kedi yavruları gibi oynaşıyorlardı. Çocuğu sevdiği kadar seviyordu bu aslanları. Çocuğu da hiç görmüyordu.

Uyandı. Açık bıraktığı kapının aralığından dışarı, aya baktı. Pantolonunu alıp giydi. Sabahın serinliğinde ürpermişti, titriyordu. Ama bu titremelerin birazdan onu ısıtacağını biliyordu. Az sonra küreklere sarılacaktı zaten.

Çocuğun oturduğu evin kapısı kilitli değildi. Kapıyı açıp çıplak ayaklarıyla usulca içeri süzüldü. Çocuk, girişteki odada bir şilteye uzanmış uyuyordu. Ayın ölgünleşmeye başlayan ışığına karşın, çocuğu netlikle görebiliyordu. Usulca çocuğun ayaklarından birini tuttu ve çocuk uyanıp kendisine bakıncaya dek bırakmadı. İhtiyar adam başını sallayarak çocuğa kalkmasını işaret ederken çocuk da yanındaki iskemleye astığı pantolonunu alıp giymeye başladı.

Önce ihtiyar balıkçı, ardından da çocuk çıktı dışarı. Çocuğun gözleri hâlâ uykuluydu. İhtiyar adam kolunu çocuğun omzuna koyarak,

- Beni bağışla! dedi.
- Que va. diye karşılık verdi çocuk. Mademki erkeğiz…

Birlikte ihtiyar balıkçının kulübesine doğru inen yolda ilerlediler. Alacakaranlıkta yalın ayak koşturarak teknelerinin direklerini taşıyan insanlar gördüler yol boyunca.

İhtiyar balıkçının kulübesine vardıklarında, çocuk sepetteki olta takımlarını, zıpkını ve kancayı aldı; ihtiyar da yelken sarılı direği omuzladı.

- Bir kahve içmek ister misin? diye sordu çocuk.
- Şunları sandala bir koyalım, daha sonra içeriz.

Balıkçılar için sabahın erken saatlerinde açan bir yerde, konserve kutularında birer kahve içtiler.

Uykusunu tam olarak alamamış ama yavaş yavaş kendine gelen çocuk sordu;

- İyi uyuyabildin mi?
- Hem de çok iyi uyudum, Manolin! dedi ihtiyar adam. Bugün kendime güveniyorum ve bir balık tutacağımdan eminim.
- Ben de… Gidip şu bizim sardalyelerle senin taze yemleri alayım. Bizim eşyaları kaptan kendisi getirir, kimseye taşıtmaz.
- Oysa biz farklıyız. Daha beş yaşında olduğun zamanlarda dahi sana bir şeyler taşıtırdım.
- Biliyorum, dedi çocuk. Ben hemen dönerim. Sen otur, bir kahve daha iç. Burada parasını sonra versek de sorun olmaz.

Çocuk, çıplak ayaklarıyla mercan kayalarının üstünden yürüyerek yemlerin saklandığı buzhaneye doğru gitti.

İhtiyar balıkçı yavaş yavaş kahvesini yudumluyordu. Akşama değin ağzına başka bir şey koymayacağını, kahveyi içmesi gerektiğini biliyordu. Yemek yemek onu sıktığı için uzunca bir süredir yanına yiyecek almıyordu. Sandalın baş tarafında yalnızca bir şişe su bulunduruyordu. Tüm gün boyunca o sudan başka bir şeye ihtiyacı yoktu.

Çocuk, elinde sardalyeler ve gazete kâğıdıyla sarılmış iki yemle dönmüştü. Ayakları kuma gömüle gömüle sandala geldiler ve sandalı kaldırıp suya indirdiler.

Çocuk,

- Rastgele, ihtiyar, dedi.
- Rastgele, diye karşılık verdi ihtiyar balıkçı.

Küreklerin ipten halkalarını ıskarmozlara geçirdi. Sonra hafifçe öne doğru eğilerek karanlıkta limandan çıkmak için küreklere asılmaya başladı. Kumsalın başka yerlerinden de tekneler enginlere doğru açılıyorlardı. Ama ihtiyar balıkçı onları göremiyordu: Ay, tepelerin ardına gizlenmişti. Yalnızca küreklerin suya vuran şıpırtılarını işitebiliyordu.

Ara sıra teknelerin birinden bir şeyler söylüyorlardı. Ama birçoğundan kürek şıpırtılarından başka ses çıkmıyordu. Limanın ağzına geldiklerinde her biri balık bulacağını umduğu yerine doğru açılıyordu okyanusun. İhtiyar balıkçı çok fazla açılması gerektiğini biliyordu. Toprağın kokusunu ardında bırakarak denizin saf sabah kokusuna dalarak asılıyordu küreklere. Balıkçıların “Büyük Kuyu” diye adlandırdığı yerden geçerken Gulf Stream’in fosforlu yosunlarının ışıltısı görülüyordu suda. Su, burada birdenbire yedi yüz kulaç derinleşirdi. Bu yüzden de “Büyük Kuyu” demişlerdi buraya. Akıntılar, dipteki bu duvara çarparak bir girdap oluşturur, burada da türlü balıklar bulunurdu. Sardalye balıkları ve karides yatakları, derin çukurlarda da mürekkep balıkları olurdu. Kimi geceler su yüzüne çıkar, başıboş gezen balıklara yem olurlardı.

İhtiyar balıkçı karanlığın koynunda sabahın gelişini hissediyordu. Küreklere her asılışında, uçanbalıkların fırlayıp suda bıraktıkları titreşimleri. havada sert kanatlarının çıkardığı ıslık sesini işitiyordu. İhtiyar adamın okyanustaki en yakın dostlarıydı uçanbalıklar ve adam onlardan çok hoşlanırdı. Kuşlara acırdı ihtiyar balıkçı. Özellikle de durmaksızın uçarak bir şeyler arayan, çoğu zaman da bulamayan, koyu renkli tüyleriyle incecik görünen deniz kırlangıçlarına… “Onlar için yaşam bizimkinden çok daha zor!” diye düşündü, “Soyguncu kuşlarla iri kuşlar dışında tabi. Okyanus böyle acımasızken, hangi akla hizmet, kuşlar, deniz kırlangıçları narin, çelimsiz yaratılmış. Okyanus iyidir, çok güzeldir. Ama bir anda, göz açıp kapayıncaya kadar sertleşir, acımasız oluverir. Okyanusa göre değil kederli ve kesik kesik sesleriyle balık arayan şu kuşlar.”

İhtiyar balıkçı “la mar” derdi denize, denizi sevdikleri zaman İspanyolların dediği gibi. Kimi zaman da küfürler ederlerdi sevmelerine karşın… Ama

hep bir kadından söz edercesine anarlardı denizi. Köpekbalığı ciğerinin rağbet gördüğü dönemde ağları için mantar yerine şamandıra kullanan bazı genç balıkçılar -erkeklik belirtisi olarak-“el” derlerdi, “el mar!” Kendileriyle yarışan biri, bir yer, bir düşmanmış gibi. Ama ihtiyar balıkçı için her zaman “la mar”dı deniz, bir dişiydi büyük iyilikleri dokunan, büyük iyilikler saklayan. Kimi zaman bir kadın gibi deliriyor, kötü şeyler yapıyorsa, bu, başka türlü olamadığı içindi. “Bir kadın nasıl etkileniyorsa aydan, deniz de öyle etkileniyor!” diye düşündü.

İhtiyar durmadan asılıyordu küreklere, zor bir iş değildi bu. Okyanusun yüzü, akıntının değiştiği yerler dışında çarşaf gibiydi; hızını koruyabiliyordu. Akıntı, işini biraz kolaylaştırıyordu. Gün ağarmaya başladığında olmayı umduğu yerin daha ileri sindeydi.

“Bir haftadır Büyük Kuyu’da oyalandım, hiçbir işe yaramadı!” diye düşündü. “Bugün de turnaların, albakorların kümelendiği yerlere gideyim. Belki de iri bir balık tutarım.”

Ortalık iyice ağarmadan önce yemleri takıp attığı oltalar akıntıyla sürükleniyordu. Yemlerden birincisi kırk, İkincisi yetmiş beş kulaç derinlikteydi. Üçüncü ve dördüncüsü mavi suların ta diplerinde, yüz kulaç, yüz yirmi beş kulaçta geziniyordu. Her yem, zokalara sıkıca sokulmuş, iğnelerin kıvrımları ve uçları da taze sardalyelerle gizlenmişti. Her sardalyenin iki gözünden geçirilen iğneler, parıldayan çelikte yarım çelengi andırıyordu. Güzel koku ve tatlarıyla büyük bir balığın iştahını kabartacak kadar çekiciydi iğneler.

Çocuk, ihtiyar balıkçıya iki albakor vermişti. Onları en dipteki iki oltaya iliştirmişti, oltanın ipini iyice geriyorlardı. Daha önce kullandığı ama hâlâ dipdiri duran ve sardalyelerin kokusuyla daha bir çekici olan iri bir mavi lüfer ve sarı bir lâpinayı da diğer iki oltaya takmıştı. Kurşunkalem kalınlığındaki olta iplerinin her biri, yeni kesilmiş yeşil birer çubuğa bağlanmıştı. Eğer çekilir ya da yeme dokunulursa, bu çubuklar suya batacaktı. Oltaların ikişer tane kırkar kulaçlık sicimlerini yedekte tutuyordu. Eğer gerekirse bunları hemen birbirine bağlayıp suyun üç yüz kulaçtan daha derinlerine inebilirdi.

Sandalın yanındaki üç çubuğa dikkat kesilen ihtiyar balıkçı, bir yandan da ipleri gerekli derinlikte ve gergin tutabilmek için ağır ağır kürekleri çekiyordu. Ortalık iyice aydınlanmıştı, güneş yeni bir güne doğmak üzreydi.

Yüzünü dalgaların ardından incecik gösteriverdi güneş. İhtiyar balıkçı akıntı boyunca yayılarak kıyıdan pek de fazla açılmamış olan diğer tekneleri fark etti. Birdenbire canlanıverdi güneş, deniz sularını alevlendirircesine parıldadı. Ufkun çizgisinden kurtulduktan sonra da bu su aynasındaki yansımayla ihtiyar balıkçının gözlerini kamaştırdı. Sudaki parıltıdan gözlerini kaçırarak kürek çekmeyi sürdürdü ihtiyar. Suyun dibine, karanlığa doğru dalan iplere bakıyordu. Herkesten daha iyi bilirdi bu ipleri dik tutmayı. Bu şekilde istediği her noktada balıklar için yem bulundurabiliyordu. Diğer balıkçılar ise oltalarını akıntıya kaptırıyorlar, aslında altmış kulaç derinliğinde bulunan yemlerini yüz kulaç derinlikte sanıyorlardı.

“Oysa ben dikkatli davranıyorum!” diye düşündü. “Ama şansım yaver gitmiyor! Kim bilir?.. Belki bugün… Her gün yeni bir başlangıçtır. Elbette insanın şansa da ihtiyacı var. Ama önce gerekeni yapmalı ki, şans kapıyı çaldığında insan hazır bulunsun!”

Güneş iki saattir tırmanıyordu, doğuya baktığı zaman ihtiyar balıkçının gözlerini doğduğu zamanki kadar rahatsız etmiyordu artık. Kıyıya yakın üç tekne, onlar da suya batmış gibi görünüyorlardı.

“Ömrüm boyunca hep böyle oldu, doğarken güneş gözlerimi rahatsız etti!” diye düşündü ihtiyar balıkçı. “Ama hâlâ oldukça iyi durumdalar. Akşam güneşine gözlerimde kara lekeler oluşmadan bakabiliyorum. Hem daha parlak oluyor akşamları. Fakat sabahları mahvediyor gözlerimi.”

Uzun kara kanatlarıyla gökyüzünde dolanan bir kuş gördü. Kuş birden alçalıverdi kanatlarını kapayarak, suya daldı ve sonra yeniden dolanmaya başladı.

“Artık aranmıyor bak… Bir şeyler bulmuş olmalı!..” diye düşündü.

Sandalın burnunu kuşun döndüğü yana doğru çevirerek küreklere asılmaya başladı. Kürekleri çekerken acele etmiyor, ipleri dik ve gergin tutmaya özen göstererek ilerliyordu. Suyu dalgalandırarak biraz hızlandı. Ama bu şekilde de kötü değildi.

Biraz daha yükselmiş, kanat çırpmak sızın süzülen kuş anîden alçalıverdi. İhtiyar adam uçanbalıkların umutsuzca denizden fırlayışlarını ve çırpınışlarını gördü.

“Yunuslar, koskocaman yunuslar!..” dedi ihtiyar adam yüksek sesle.

Kürekleri bırakıp başaltından küçük bir olta aldı. Orta boy iğnesine bir sardalye geçirerek sandalın yanından suya bıraktı. Kıçtaki halkalardan birine bağladıktan sonra başka bir oltaya daha yem takarak başaltının gölgelik kısmına bıraktı. Suya değercesine uçan uzun kanatlı kuşu gözden kaçırmamaya çalışarak tekrar kürek çekmeye başladı.

Yeniden kanatlarını kapayarak kuşun pike yapışını, sonra boş yere çılgınca kanat çırparak kaçışmaya çalışan uçanbalıkları kovalayışını gördü. Kaçan balıkları kovalarken hafifçe suyun yüzüne çıkan o koca yunusların sırtlarını fark edebiliyordu şimdi. Uçanbalıklar suya düştüklerinde tam altlarında olabilmek için hızla yüzüyorlardı yunuslar. “Büyük bir yunus sürüsü!” diye düşündü. “İyice yayılmışlar, uçanbalıkların şansı yok. Hele kuşun hiç şansı yok. Uçanbalıklar onun için büyük ve çok hızlı.”

Uçanbalıkların bir daha, bir daha suyun dışına sıçrayışlarını, birini yakalayabilme ümidindeki kuşun sonuçsuz çabalarını seyretti. “Sürüyü kaçırdım!” diye düşündü, “Hem benden çok uzaktalar, hem de çok hızlı uzaklaşıyorlar. Eğer sürüden ayrılmış olan varsa, belki onu tutarım. Kim bilir, benim büyük balığım da buralarda bir yerlerdedir belki.”

Bulutlar karanın üstüne dağlar gibi yığılmıştı. Kıyı, arkasındaki mavileşen tepelerle uzun, düz bir hat gibiydi. Suyun rengi koyulaşmış, morumsu bir lâcivert renk almıştı. Aşağıya baktığında karanlık suda güneşin yarattığı garip ışıltıları gördü, kırmızı plankton lekelerini fark eder gibi oldu. Okyanusa dimdik dalarak derinlerde kaybolan oltalarına baktı. Plankton gördüğüne sevinmişti; çünkü bu, balığın bol olduğu anlamına geliyordu.

Sudaki bu garip parıltılar, kıyıları kaplayan bulutların biçimi, havanın iyi olacağına işaretti. Ama kuş, gözden kaybolmak üzreydi. Suyun yüzünde güneşin ağarttığı Sargasso yosunlarından, sarı yosunlardan, sandalın yanı başında yüzen kızarmış, mor bir torbayı andıran denizanasından başka bir şey görünmüyordu. Denizanası önce yan döndü, ardından doğruldu. Bir metre kadar uzunluktaki öldürücü eflâtun liflerini peşinde sürükleyerek bir köpük gibi neşeyle yüzüyordu.

“Agua mala!” dedi ihtiyar balıkçı, “Seni orospu!”

Kürekleri bırakmadan eğildi. Köpüğe benzer denizanasının gölgesinde yüzen küçük balıklar gördü uzun liflerle aynı renkte. Korkusuzca dolanıyorlardı lifler arasında. Ama insanların bu zehre bağışıklıkları yoktu. Eğer bu liflerden biri oltanın ipine takılacak olursa, mor, sümük gibi yapışırdı. İpe asılırken de ihtiyar balıkçının eline

değmesin… Sancılar, ağrılar başlardı ellerinde, zehirli bir meşe ya da zehirli bir sarmaşığın verdiği sancı türünden. Ama agua mala’nın zehri bir kırbaç gibi acıtarak yayılırdı.

Çok sevimliydi bu gökkuşağı rengindeki köpükler. Ama denizin en hain varlıklarıydılar. İhtiyar adam büyük deniz kaplumbağalarının onları yemesini görmeye bayılırdı. Denizanalarına önden yaklaşan kaplumbağalar kendilerini korumak için gözlerini yumarak kabuklarına çekilip atılır, sonra da agua malaları liflerine varıncaya dek yerlerdi. En az bunu görmek kadar da fırtınadan sonra kumsala vuran ve nasırlı ayaklarıyla üzerlerine bastığında çıkardıkları sesleri işitmekten hoşlanırlardı.

Gösterişli, hızlı hareket edebilen ve oldukça da değerli olan yeşil kaplumbağaları severdi. Ama sarı kabuklu, süslü, çok garip bir biçimde çiftleşen, gözlerini yumup denizanalarına neşeyle saldıran iri, aptal türlerine karşı dostça bir tiksinti vardı içinde.

Yıllarca kaplumbağa teknelerinde çalışmasına karşın, yine de bu hayvanlar için bâtıl düşünceler taşımıyordu. Hepsine, boyu sandal kadar, bir ton ağırlığındaki dev kaplumbağalara dahi acıyordu. Kesilip doğrandıktan saatler sonra bile kalp atışları devam eden bu hayvancıklara karşı insanların

çoğu acımasızdı. “Ama ben de onlarınkine benzer bir yürek taşıyorum!” diye düşündü ihtiyar. “Onlar gibi ayaklarım, onlar gibi ellerim var!” Güç kazanmak için beyaz yumurtalarını yerdi. Büyük balıkların akın ettiği eylül ve ekim aylarında onlara karşı direnebilmek için mayıs ayı boyunca bu yumurtaları yemek gerekliydi.
Ayrıca her gün balıkçıların takımlarını bıraktığı kulübedeki büyük bidonda bulunan köpekbalığı yağından bir bardak içerdi. İsteyen herkes rahatça alabilirdi buradan. Gerçi çoğu kokusundan tiksinirdi ama gece yarısı uyanmak zorunda kalmaktan daha kötü değildi ya. Üstelik soğuk algınlığına ve gözlere çok iyi geliyordu.

İhtiyar balıkçı inceden inceye gökyüzünü gözledi ve kuşun daireler çizerek dolandığını gördü.

Yüksek sesle “Balık gördü!” dedi. Oysa suyun yüzünde ne uçanbalıklar görünüyordu, ne de küçük yem balıkları kaçışıyordu. Ama etrafı gözlemeye devam etti ihtiyar. Birden küçük bir turna balığı çıktı yüzeye ve aynı hızla daldı. Güneşin parlak ışıklarının etkisiyle gümüş gibi parıldamıştı. Onun ardından bir başkası, bir başkası daha göründü. Suyu köpürterek her yana sıçraşıyor, uzun atlayışlarla öndeki balığın peşinden gidiyorlardı. İhtiyarın çevresini sarmış, onu sürüklüyorlardı.

“Eğer hızlı gitmezlerse onlara yetişirim” diye düşündü.

Suları bembeyaz köpürten turna balığı sürüsünü, korkuyla denizin üstünde yüzmeye çalışan sürüye saldıran kuşu izledi.

“Şu kuş da az iş görmüyor hani” dedi. Kıçtaki halkaya bağladığı oltanın ipi tam o sırada ayaklarının altında geriliverdi. Kürekleri bırakıp ipi tutarak çekmeye başladı. Oltanın ucundaki turna balığının titrek ağırlığını hissetti. İpi çektikçe bu titremeler de artıyordu. Derken sudaki balığın mavi sırtını, altın gibi parlayan yanlarını gördü. Yukarı kaldırdığı balığı çekip sandalın içine attı. Kurşun biçimindeki dipdiri balık, sandalın

kıçında güneşte, parıldıyordu şimdi. İri gözleriyle etrafa aptalca bakıyor, ince kuyruğuyla sandalın tahtalarına bir çekiç gibi vurarak can çekişiyordu.

Balığa acıyan ihtiyar adam başına vurup tekmeleyerek kıçaltına doğru itti. Gölgede hâlâ çırpınıyordu.

“Albakor” dedi yüksek sesle. “İyi bir yem olur. Herhalde beş kilo kadar gelir.”

Ne zaman başlamıştı yalnız başınayken yüksek sesle konuşmaya, hatırlamıyordu. Eskiden yalnızken şarkı söylediği olurdu. Büyük teknelerde geceleri gözcülük yaparken ya da kaplumbağa avı sırasında yalnızken yapardı bunu. Belki de çocuk yanından ayrılalı beri kendi kendine konuşmaya başlamıştı. Hatırlamıyordu. Çocukla beraber balığa çıktığı zamanlar sadece gerektiğinde konuşurlardı. Bir de geceleri ya da fırtınadan korunmak için bir yere sığındıklarında… Bir erdem sayılırdı denizdeyken lüzumsuz yere konuşmamak ve ihtiyarlar bunu hep böyle bilmişlerdi, konuşmazlardı. Ama artık düşüncelerini yüksek sesle söyleyebilirdi; tedirgin edeceği kimse yoktu.

Yüksek sesle, “İnsanlar eğer benim böyle kendi kendime konuştuğumu duysalar, deli olduğumu düşünürler” dedi. “Ama ben deli değilim ve onların ne düşünecekleri de umurumda değil. Zengin balıkçıların teknelerinde konuşabilecekleri telsizleri var, kendilerine beyzbol maçlarını anlatan radyoları var.”

“Şimdi beyzbol düşünecek zaman değil” dedi. “Tek bir şey düşünmeliyim. Var oluş nedenim bu… Şu sürüde belki büyük bir balık vardır. Tuttuğum, avlanan albakor sürüsünden yalnızca biri. Diğerleri çok uzaktalar ve hızla gidiyorlar.
Su yüzüne çıkan bakıların tümü büyük bir hızla kuzeydoğuya doğru kaçıyor. Şansım mı dönüyor, yoksa havanın bozacağına dair benim bilmediğim bir işaret mi bu?”

Kıyının yeşil çizgisi belirsizleşmişti. Yalnızca karla kaplanmışçasına bembeyaz bulutların sardığı mavi tepelerin zirvelerini görebiliyordu. Deniz kapkaranlıktı. Suya vuran ışıklar prizmalar oluşturuyordu. Tepedeki güneş binlerce plankton lekesini silivermişti âdeta. Bir mil derinliğindeki koyu mavi suda çeşitli renklere ayrılıp dimdik aşağılara inen prizmalardan başka bir şey görünmüyordu.

Turnalar epeyce derinlerdeydi şimdi; balıkçılar bu tür balıklara hep “Turna” der, onların asıl adlarını ya satacakları ya da yemle değiştirecekleri zaman söylerlerdi. İhtiyar adam yakıcı güneşin etkisini şimdi ensesinde hissediyor, küreklere her asılışında ter damlacıkları sırtından aşağı süzülüyordu.

“Sandalı akıntıya bırakıp biraz kestirsem” diye düşündü. “Oltanın ipini başparmağıma dolar, herhangi bir kıpırtıda uyanırım. Yok yok! Bugün seksen beşinci gün, işi sıkı tutmalı…”

Tam o esnada oltalarını gözlerken ansızın yeşil çubuklardan birinin suya battığını fark etti. “İşte!..” dedi, “İşte, yakaladım!..”

Usulca kürekleri bıraktı. Oltaya doğru eğilip sağ elinin başparmağıyla işaret parmağı arasına aldı yavaşça. Oltada ne bir ağırlık, ne de bir titreme vardı. Hafifçe tutuyordu. Bir kıpırdama oldu. Kuvvetli bir çekme değildi bu, bir balık, yoklamak için yanaşmıştı. Ama ihtiyar balıkçı durumun farkındaydı. Yüz kulaç derinlikteki kılıçbalığı, turnanın başının bulunduğu zokayı gizleyen sardalyeleri yiyordu.

Oltayı hafifçe ve tüm dikkatiyle tutuyordu. Sol eliyle usulca çubuktan çözdü; balık artık oltanın gerginliğini hissedemezdi. Şimdi ipi parmakları arasından salıverecek, balık en ufak bir direnişle karşılaşmayacaktı.

“Bu kadar açıkta, bu mevsimde… Hayli iri olmalı!” diye düşündü. “Ye balık, ye onları. N’olursun ye. İki yüz metre derinlikteki suya sen yiyesin diye attım o taze yemleri. Bir dönüş daha yap, geri dön, hadi ye!”

Hafif bir titremenin ardından sertçe çekildi olta. Sardalyelerden birinin başını çekip iğneden koparmak güç olmuştu herhalde. Titremeler kesildi.

“Hadi be güzelim!” dedi yüksek sesle. “Bir kere daha dön, kokla şunları. Bak ne güzel kokuyorlar. Sardalyeleri ye, ardından bir de turna var. Soğuk, güzel, taptaze. Korkma, ye hepsini!”

Oltayı başparmağıyla işaret parmağı arasında tutmaya devam etti. Diğer oltaları gözlemeyi de ihmal etmiyordu. Belki daha derinlere iner, belki de

yukarı çıkardı. O hafif titremeyi tekrar hissetti.

“Yiyecek” dedi. Yüksek sesle yalvardı: “N’olur Tanrım, yesin şu yemi!”

Yemedi!.. Bir şey duymuyordu ihtiyar adam, balık gitmişti.

“Gidemez!” dedi, “Tanrı bana bunu yapmış olamaz. Dönecek. Bir şeyler hatırlamış olabilir. Belki daha önce başka bir oltayla başı derde girmiştir.”

Sevindi: Oltaya hafifçe dokunulduğunu hissetti.

“Dolanıp geldi demek” dedi, “Şimdi yutacak zokayı.”
Oltadaki her titremeye seviniyordu. Çok ağır ve sert bir çekme duydu sonra. Balığın ağırlığıydı bu, balığın ta kendisi. Oltanın ipini derinlere, daha derinlere saldı. Yedek iplerden birini çözdü. İp, ihtiyarın parmakları arasından derinlere kaydıkça o büyük ağırlığı duyabiliyordu. Parmaklarını birbirine bastırmadan tutuyordu. Ama yine de ağırlığı duyabiliyordu.

“Çok iri olmalı” dedi, “İğne ağzının kenarına takılmış, oltayla gidiyor.”

“Birazdan dönüp yutar” diye düşündü. Yüksek sesle söylememeliydi bunu. Daha baştan zafer şarkıları söylemek, işi tehlikeye atmak demekti. İri bir balık olduğunu biliyordu. Ağzındaki turnayla koca bir balığın karanlık sularda yüzdüğünü canlandırdı gözünde. O anda çekilmenin kesildiğini fark etti. Ama o ağırlık hâlâ yerli yerinde duruyordu. Birden ağırlık artıverdi. İpi biraz daha saldı. Parmakları arasındaki ipi birazcık sıktı. Ağırlık iyice artmıştı. Diplere dalıyordu balık. “Oldu” dedi, “Bırakayım da yutsun.”

İp, parmakları arasında kaymaya devam ederken sol eliyle diğer oltanın yedekteki iki ipini elindeki oltanın yedek iplerinin ucuna bağladı. Artık hazırdı. Elindeki ipten başka, yedekte kırk kulaç ipi vardı şimdi.

“Bir parçacık daha ye, iyice ye!” dedi.

“Öyle bir ye ki, iğnenin ucu ta yüreğine saplansın ve öldürsün seni” diye düşündü. “Sonra da seni kolayca yukarı çekip zıpkınlayayım. Tamam mı? Hazır mısın şimdi? Yoksa uzun süre tıkınmaya mı niyetlisin?”

İki eliyle ipe bir metre kadar asılarak, “Hadi!..” dedi. Yeniden asıldı gövdesinin ağırlığından destek alarak var gücüyle.

Boşuna yormuştu kendisini, hiçbir şey değişmedi. Balık yavaş yavaş ilerliyordu. Oltası sağlamdı, iri balıklar içindi. İpi sırtına doladı. Birdenbire ip öylesine gerildi ki, her yana boncuk gibi sular sıçradı. Sonra suda belli belirsiz bir ıslık sesi çıkarmaya başladı. Sandalın kenarına tutunan ihtiyar adam geriye doğru yaslanarak oltayı tutmaya çalışıyordu. Sandal yavaş yavaş kuzeybatıya doğru ilerlemeye başlamıştı.

Balık, almış başını ipi çekerek gidiyor, durgun suda usul usul yol alıyordu. Diğer oltalar da hâlâ duruyordu ama onlar için yapılacak hiçbir şey yoktu.

“Keşke çocuk yanımda olsaydı!” diye hayıflandı. “Balığı benim çekmem gerekiyor. Ama gel gör ki o beni çekiyor. İpi bağlayabilirim ama ya koparıp giderse!.. Var gücümle tutmaya devam etmeliyim. Gerektiği zaman biraz daha salarım. Tanrı’ya şükür ki ileri doğru gidiyor da dibe dalmıyor. Başını aşağı eğerek dibe inmeye başlayıp oralarda geberirse ben ne yaparım bilmem! Nasıl olsa bir yolunu bulurum canım. Bütün marifetlerimi kullanırım.

İpi sırtına dolamış, az ileride suya girdiği yere bakıyordu. Sandal durmadan kuzeybatıya doğru yol almaya devam ediyordu.

“Artık işi bitti!” diye düşünüyordu, “Ölene dek böyle gidemez ya…”

Dört saat geçmişti ama balık hâlâ yüzüyor, sandalı aynı hızla peşinden sürüklemeye devam ediyordu. İhtiyar adam sırtına doladığı iple dayanmaya çalışıyordu.

“Öğle saatlerinde yakaladım onu ama henüz nasıl bir şey olduğunu dahi bilmiyorum!” dedi.
Balığı yakaladığı sırada hasır şapkası öne düşmüştü ve kenarı şimdi alnını kesiyordu. Susamıştı. Diz çöktü ve uzanabildiği kadar uzanarak bir eliyle su şişesini tutup kapağını açtı ve birkaç yudum içti. Yelkenle sarılı

serendireğinin üstüne oturup başaltına dayanarak dinlendi. Balığa karşı koymak ve onu elde etmekten başka bir şey düşünmüyordu.

Dönüp arkasına baktı. Kara, gözden kaybolmuştu artık. “Fark etmez” diye düşündü. “Havana’nın ışıklarına göre yolu bulabilirim. Hem güneşin batmasına daha iki saat var. Belki güneş batmadan yüzeye çıkar. Çıkmazsa ay doğunca, ay ışığında da çıkmazsa belki güneş doğarken çıkar. Hiçbir yerim tutulmadı, güçlüyüm. Zokayı yutan da o, ben değilim. İğne ağzına iyice saplanmış anlaşılan. Bu kadar direndiğine göre iri bir şey olmalı! Bir berecik görebilseydim onu. Nasıl bir şeyle savaştığımı anlamak için bir kerecik görseydim.”

Gece olup yıldızlardan anlaşıldığına göre, balık yönünü hiç değiştirmeden aynı hızla ilerliyordu. Güneşin batmasıyla hava da iyice soğumuştu. İhtiyar adamın teri sırtında, kollarında, ihtiyar bacaklarında soğudu. Yem kutusunu örten çuvalı alıp kuruması için güneşe bırakmıştı gündüz. Güneş battıktan sonra da boynuna dolayıp sırtından aşağı sarkıttı. Dikkatle omzunu kesen olta ipinin altından geçirdi. Artık omzunu kesilmekten koruyordu. Başaltına öyle bir yaslanmıştı ki, çok rahat olduğunu söyleyebilirdi. Aslında durumun dayanılmazlığını biraz olsun azaltıyor, böylece rahatının yerinde olduğunu düşünüyordu.

“Ne benim ona gücüm yeter, ne de onun bana!..” diye düşündü. “Bu şekilde devam ederse ikimizin de elinden hiçbir şey gelmez!”

Bir ara ayağa kalkarak sandalın kenarından işedi. Yıldızlara bakarak yönünü anlamaya çalıştı. Omuzlarından suya doğru inen olta ipi fosforlu bir çizgi gibi görünüyordu. Sandalın hızı biraz düşmüştü. Gittikçe belirsizleşen Havana’nın ışıkları siliniyor, herhalde akıntı onları doğuya sürüklüyordu. “Havana’mn ışıkları kaybolursa, doğuya gitmeye devam ediyoruz demektir” diye düşündü. “Eğer balık yönünü değiştirmeden dosdoğru giderse, ışıkları birkaç saat daha görebilirim. Bugünkü beyzbol maçlarında neler oldu acaba? Şimdi yanımda bir radyom olsaydı kim bilir ne hoş olurdu!”

Sonra kendi kendine “Hep bunu düşün” diye söylendi. “Yaptığın işi düşün. Aptallık etmenin sırası değil!”

Ardından “Keşke çocuk yanımda olsaydı!” dedi yüksek sesle. “Bana yardım eder, tüm bu olup bitenleri görürdü.”

“İnsan, ihtiyarlığında bir başına kalmamalı” diye düşündü. “Ama bu kaçınılmaz bir durum. Gücümü korumak için bozulmadan önce şu turnayı yemeyi unutmamalıyım. Sakın unutma; canın istese de istemese de yemen gerektiğini hatırla.”

Geceleyin sandalına iki yunus yanaştı. Sudaki takla atışlarını işitti, erkeğin sesiyle dişinin iç çekişini ayırt edebiliyordu.

“Yunuslar iyidir!” dedi, “Oynuyor, şakalaşıp öpüşüyorlar. Bunlar da uçanbalıklar gibi insana yakındırlar.”

O vakit yakaladığı balık için bir keder belirdi içinde. “Güzel bir balık! Diğerlerine benzemiyor”
diye düşündü. “Kim bilir kaç yaşında… Şimdiye dek böylesine güçlü, böylesine tuhaf bir balık tutmamıştım hiç. Sıçramayacak kadar kurnaz. Eğer sıçrayacak ya da delicesine ileri doğru atılacak olursa, yandığımın resmidir. Ama belki daha önce yakalanmıştır ve kurtulmak için dayanması gerektiğini biliyordur. Düşmanın tek bir kişi, üstelik de ihtiyar biri olduğunu nereden bilsin? Ama çok iri bir balık bu! Hele de eti lezzetliyse pazarda ne para eder. Bir erkek gibi yuttu zokayı ve erkekçe çekiyor. Korkusuz ve kaygısızca sürdürüyor kavgasını. Acaba bir şey mi düşünüyor, yoksa benim gibi çaresizlikten aklına eseni mi yapıyor?”

Bir çift marlinden birini yakaladığı günü anımsadı. Dişisini yakalamıştı. Erkek balık yemi önce hep dişisine bırakırdı. Zokayı yutan dişi öyle bir delirmiş, korku ve çaresizlikle öyle çırpınmaya başlamıştı ki, kısa bir zaman sonra yorulmuştu. Erkeği hiç terk etmemişti onu, defalarca oltanın ipinin altından geçmiş, yüzeye çıkan dişisinin çevresinde dolanıp durmuştu. Öyle yakından geçiyordu ki, ihtiyar adam balığın tırpan şeklindeki keskin kuyruğuyla olta ipini koparacağından endişelenmişti. İhtiyar adam dişi balığı kancayla çekmiş, rengi aynanın sırrı gibi kararana dek kafasına sopayla vurmuştu. Nihayet ölen balığı çocuğun yardımıyla sandala çekmiş, erkek balık da bu esnada sandalın çevresinden hiç ayrılmamıştı. İhtiyar

balıkçı oltanın ipini açıp zıpkını hazırlarken dişisini görebilmek için sandala iyice yanaşıp şaşılacak bir sıçrayış yapmış, yüzgeçlerini, o leylâk rengi kanatlarını açıp göstererek derinlere dalmıştı.

İhtiyar balıkçı bu balığın güzelliğine ve dişisine olan bağlılığına hayran kalmış, o günden beri bu balığı hiç unutmamıştı.

“Başımdan geçen en dokunaklı hikâye bu” diye düşündü. “Bu olay çocuğu da üzmüş, sanki yaptığımızdan utanarak işi uzatmamak için hemen kesmiştik onu.”

Yüksek sesle, “Çocuğun burada olmasını isterdim doğrusu!” dedi.

Yuvarlak başaltı tahtalarına yaslandı. O iri balığın omuzlarına doladığı ipi çekerek nereye istiyorsa oraya doğru yorulmak nedir bilmeden sandalı çekişinin yarattığı ağırlığı hissetti.

“Kötülüğü yapan benim!” diye düşündü, “Bu yüzden de böyle bir seçim yapması gereken o!..

Derin, karanlık sularda yemlerden, zokalardan, kötülüklerden öte bir yaşam seçmişti o. Bense kalkıp bütün balıklardan uzakta, denizin diplerinde yaşayan bu balığı seçtim. İkimizin yazgısı birleşti ve öğleden beri savaşıp duruyoruz. Ve ne ona, ne de bana yardım edebilecek birisi var.”

Ardından, “Belki de balıkçı olmamalıydım!” diye düşündü. “Ama ben bunun için yaratılmışım… Neyse, gün ağardığında turnayı yemeyi unutma!”

Sabaha karşı arkasındaki oltalardan birinin yemini bir şey kaptı. Çubuk devrildi ve oltanın ipi çözülüp sandalın yanından akmaya başladı. Bıçağını kınından çıkaran ihtiyar, balığın bütün ağırlığını sol omzuna vererek arkasına yaslandı ve oltanın ipini kesti. Karanlıkta yedek iplerden birine uzanarak hemen uçlarını düğümledi. İplerin uçlarını özenle düğümlerken sağlamlaştırmak için ayağıyla yumaklara basarak çekti. Şimdi altı tane yedek ipi vardı. İkisi, kestiği oltaların ipleriydi, ikisini balık çekiyordu ve hepsi de birbirine bağlıydı.

“Sabah olduğunda kırk kulaçlık ipi de keser, onu da yedeklere bağlarım” diye düşündü. “Bu iş bana pahalıya mal olacak: İki yüz kulaçlık Katalan cardeli’ni yitireceğim, zokalar ve iğneler de cabası. Ama yerlerine yenileri konur. Peki ya tuttuğum balık ipi koparır da kirişi kırarsa onun yerine yenisini kim koyacak? Az önce oltaya takılan balık neydi acaba, bilemiyorum. Belki bir marlin, belki bir kılıçbalığı, belki de bir köpekbalığıydı. Ama her ne ise onunla uğraşacak vaktim yoktu, çabucak kurtulmam gerekiyordu.”

Yüksek sesle, “Keşke çocuk yanımda olsaydı” diye yineledi.

“Ama yok işte!” diye düşündü. “Yalnızca senin yaşlı bedenin var. İster karanlık, isterse aydınlık’ olsun, sen oltaya uzanmalı, onun da ipini kesmeli ve yedek iki ip daha elde etmelisin.”

Uzandı ve ipi kesti. Karanlıkta bir hayli güç olmuştu. Bir ara balık anîden ileri atıldı ve ihtiyar adam yüzükoyun kapaklandı, gözünün altı kesildi. Yanağından aşağı doğru süzülen kan, çenesine varamadan pıhtılaşarak kurudu. İhtiyar adam başaltına doğru çekilerek tahtalara yaslandı. Çuvalı düzeltti, omzundaki ip aynı yeri kesip yaralamasın diye özenle yerini değiştirdi. Omuzlarında balığın ne kadar güçlü olduğunu hissetti. Elini suya sokarak sandalın ne kadar hızla ilerlediğini anlamaya çalıştı.

“Az önce neden böyle irkildi acaba?” diye düşündü. “Belki de oltanın ipi sırtına geldi. Ama onun sırtındaki acı benimki kadar olamaz ki!.. Ne kadar büyük olduğu önemli değil, durmadan çekecek değil ya bu sandalı. Şimdi biraz daha rahatım. Yedekte bir sürü ipim var. Başka ne isteyebilirim ki?..”

Usulca konuşmaya başladı: “Balık!” dedi, “Ölene dek senin peşini bırakmayacağım!”

“O da ölene dek benimle kalacak sanırım” diye düşündü sonra. Ortalığın aydınlanmasını beklemeye başladı. Tan yeri ağarırken hava daha da soğumuştu. Biraz olsun ısınabilmek için sandalın yan tahtasına sürtündü. “O pes etmedikçe ben de pes edecek değilim!” dedi. Sabahın ilk ışıklarıyla denizin dibine doğru dalan ipe baktı. Sandal durmaksızın ilerliyordu. Güneşin ilk ışıkları ihtiyarın sağ omzunu ısıtmaya başladı.

“Kuzeye dönmüş” dedi ihtiyar adam. “Akıntı şimdi bizi doğuya atar. Keşke akıntıya uysa. Yorulmaya başlıyor demektir bu!” diye düşündü.

Güneş yükselmeye devam ediyordu; ancak balıkta en ufak bir yorgunluk belirtisi görülmüyordu. İhtiyarın tek tesellisi, ipin eğimiydi. Bu, balığın şimdi daha yukarılarda yüzdüğüne işaretti. Mutlaka sıçrayacağı anlamına gelmiyordu bu ama sıçraması da muhtemeldi.

“Sıçrat onu, Tanrım!” dedi ihtiyar, “Onu haklayabilecek kadar ipim var.”

“İpi biraz daha gersem mi acaba?” diye düşündü. “Belki de canı yanar ve bu da onu sıçratabilir. Hava da aydınlıkken bir kez sıçrarsa, keselere hava dolar ve bu da derinlerde ölmesini engeller.”

İpi germeye çalıştı ama zaten kopacak kadar gergindi. İpi çekmek için geriye yaslandığında karşılaştığı direnişten dolayı canı yandı ve daha fazla çekemedi. “İpi sarsmamaya dikkat etmeliyim!” diye düşündü. “Her sarsıntı, zokanın ağzında açıtığı yarayı biraz daha yırtar, havaya sıçradığı zaman da zokadan kurtulabilir. Güneşin doğmasıyla her şey yoluna girdi. Üstelik onu görmek zorunda da değilim.”
Oltanın ipine sarı yosunlar dolanmıştı. Bu yosunların ağırlığıyla balığın hızının düşebileceğine sevindi ihtiyar adam. Gece boyunca etrafa fosforlu ışıklar saçan Gulf Stream’in yosunlarıydı bunlar.

“Balık!” dedi, “Seni çok seviyorum ve sana büyük bir saygı duyuyorum. Ama gün batmadan önce işini bitirmek zorundayım!”

“Öyle olsun bakalım” diye düşündü. Kuzeyden gelen küçük bir kuş sandala doğru geldi. Ötleğen kuşuydu. Çok alçaktan uçuyordu. İhtiyar adam zavallı kuşun çok yorgun olduğunu fark etti. Sandalın kıçına konup biraz dinlendikten sonra ihtiyarın başının üstünde birkaç tur atıp oltanın ipine kondu.

“Kaç yaşındasın sen?” diye sordu ihtiyar, “Yoksa ilk yolculuğun mu bu?..”

İhtiyar adam konuşurken kuş da ona bakıyordu. Öylesine yorgundu ki, konduğu yere dahi bakmadan incecik ayaklarıyla sımsıkı tutunmuş, sallanıp duruyordu.

İhtiyar adam “Sağlamdır” dedi, “Çok sağlam!.. Böyle dingin bir gecenin ardından bu kadar yorgun olmamalısın. Neden?.. Etrafta yırtıcı kuşlar falan mı var?”

“Evet, şahinler vardır!” diye düşündü sonra. “Bunları yakalayabilmek için denize açılırlar.” Ama bunu kuşa söylememişti. Söylese de anlayamazdı ya… Daha yaşı küçüktü, nasıl olsa bir gün görecekti şahinleri.

“İyice dinlen, ufaklık” dedi. “Karaya ulaş ve sen de diğer kuşlar, balıklar, insanlar gibi şansını dene.”

Gecenin soğuğuyla sırtı kaskatı kesilmişti; canı yanıyordu. Ama küçük kuşla konuşmak onu cesaretlendiriyordu.

“İstersen benimle kal” dedi. “Yelkeni açıp tatlı tatlı esen bir sabah meltemiyle seni karaya götürmek isterdim. Ama yalnız değilim!”

Bu şekilde gevezelik ederken balık birden sertçe çekti ipi ve ihtiyarı başaltına sürükledi. Eğer ayaklarını gerip ipi biraz gevşetmese, denize düşebilirdi.

Küçük kuş, ipin sarsılmasıyla uçup gitmişti. İhtiyar adam onun gittiğini fark edemedi. İpi dikkatle yoklarken sağ elinin kan içinde kaldığını gördü.

“Herhalde canı yandı!” dedi yüksek sesle.

Balığı geri çevirip çeviremeyeceğini anlamak için ipi çekti. Ama ip kopma noktasına gelmişti. Daha fazla direnmedi ve arkasına yaslanıp kendini balığın çekişine bıraktı.

“Canına tak etmeye başladı, değil mi?..” dedi. “Tanrı biliyor ya, al benden de o kadar.”

Çevresine bakınarak kuşu aramaya başladı. Onun dostluğundan hoşlanmıştı. Ama kuş gitmişti.

“Pek uzun kalmadı” diye düşündü. “Ama hata etti. Karaya daha epeyce yol var… Nasıl da elimi yaralayacak kadar boş bulundum ki!.. Gittikçe aptallaşıyorum herhalde. Kuşa bakıp onu düşündüğüm için hata yaptım. Artık tüm dikkatimi balığa vermeliyim. Gücümü korumak için de turnayı yemeyi unutmamalıyım.”

Yüksek sesle, “Keşke ufaklık ve bir parça tuz olsaydı burada!” dedi.

İpin ağırlığını sol omzuna vererek dikkatle
diz çöktü ve deniz suyunda itina ile elini yıkadı. Bir süre suyun içinde tuttu. Eline çarpan suların kanı alıp götürüşüne, sandalın ilerleyişine baktı.

“Çok daha yavaş gidiyor!” dedi.

Elini tuzlu suda daha çok tutmak isterdi. Ama balığın yeniden ipi ansızın çekmesinden endişeleniyordu. Doğrularak ipe sıkıca sarındı, elini kaldırıp güneşe tuttu. İpin anî sürtünmesiyle kesilmişti eli. Bu tip yaralar elinin hep en çok işe yarayan yerlerinde oluyordu. İşi bitirmek için her iki eline de fazlasıyla iş düşeceğini biliyordu. Daha işin başında bir elinin yara alması da çok can sıkıcıydı.

Eli kuruyunca, “Artık şu küçük turnayı ye!” dedi. “Kancayla uzanabilir, burada da rahatça yiyebilirim.”

Diz çöktü ve kancanın yardımıyla başaltındaki balığı buldu, iplere değdirmemeye özen göstererek kendine doğru çekti. İpin ağırlığını yeniden sol omzuna geçirerek sol eliyle uzandı, balığı kancadan çıkardıktan sonra da kancayı yerine koydu. Bir diziyle balığın üstüne bastırarak koyukırmızı etini başının arkasından kuyruğuna doğru uzunlamasına dilimledi. Bu dilimler kama biçimindeydi. Sonra sırtından karnına dek yardı turnayı. Altı parçaya ayırdığı dilimleri başaltındaki tahtaya serdi. Bıçağını pantolonuna sildikten sonra, turnanın kılçığını kuyruğundan tutarak denize fırlattı.

Bıçağını dilimlerden birine saplayarak. “Hepsini yiyemem ki!..” dedi.

Balık sanki gücünden hiçbir şey yitirmemişçesine kuvvetle çekmeyi sürdürüyordu, ihtiyar adamın sol eli kasılmaya başlamıştı. Kalın ipe kenetlediği ele tiksintiyle bakarak, “Aferin sana!” dedi, “Kasıl bakalım. İstersen öylece kal! Ne fayda!..”

Karanlık suya ipin dalışına bakarak, “Hadi” dedi, “Ye de eline kuvvet gelsin. Suç elinde değil ki! Saatlerden beri şu balığın ardında sürükleniyorsun. Bu gidişle de epeyce sürükleneceksin! Şu bonitoyu ye de toparlan artık!”

Dilimden bir parça aldı ve ağzına attı. Hiç de fena değildi tadı.

“İyice çiğne” diye geçirdi, “Tüm suyunu em! Biraz tuz ya da bir parçacık limon olsaydı, kim bilir ne leziz olurdu.”

Kaskatı kesilerek soğuk bir ceset gibi kalmış eline, “Nasılsın bakalım, el?” diye sordu. “Senin için bir parça daha yiyeceğim.”

İki parçaya ayırdığı dilimin diğer yarısını da yedi. İyice çiğnedi ve derisini denize tükürdü.

“Nasılsın bakalım, iyi geldi mi?” diye sordu eline bakarak. “Gerçi bu soruyu sormak için daha erken ama…”

Bir başka dilim daha aldı ve bölmeden ağzına atarak çiğnemeye başladı.

“Esaslı bir balıkmış bu!” diye düşündü. “İyi ki yunusu değil de bunu yakalamışım. Yunus tatlıdır biraz. Bu o kadar tatlı değil, hem insana güç de veriyor!”

Aklından “Asıl önemli olan karnımı doyurmak” diye geçirdi. “Keşke birazcık da tuz olsaydı yanımda. Hem belki güneş bu parçaları kurutur ya da çürütürse?.. Bilmem ki… Aç olmasam dahi hepsini yemeliyim. Balığın da pek bir şey yaptığı yok, aynı hızla ilerlemeye devam ediyor. Bari hepsini yiyeyim de hazırlıklı olayım.”

“Biraz sabret, el!” dedi, “Senin için yiyorum.”

“Ona da bir parça yiyecek verebilseydim!” diye düşündü. “Yoldaşım o benim. Ama ben onu
öldürmek zorundayım. Bunun için de gücümü korumalıyım.”

Kama biçimindeki dilimleri tadını çıkara çıkara yedi. Elini pantolonuna silerek doğruldu.

“Şimdi” dedi, “İpi bırakabilirsin, el! Bu saçmalık sona erene dek sağ elimle de idare edebilirim.”

Sol eliyle tuttuğu ipe sol ayağıyla basarak ağırlığı hafifletmek için geriye yaslandı.

“Tanrım, bana yardım et! Beni şu kasılmadan kurtar!” diye yakardı. “Çünkü şu koca balığın ne yapacağını bilmiyorum. Şimdilik oldukça sakin görünüyor. Ama tasarladığı bir şeyler olmalı” diye düşündü. “Peki ben ne tasarlıyorum?.. Onun davranışlarını göz önünde bulundurarak hazırlık yapmalıyım. Koca gövdesiyle kontrolü elinde tutuyor. Bir sıçrarsa, onu öldürme fırsatını yakalayabilirim. Ama dipten ayrılmak istemiyor. Öyle gözüküyor ki, ben de onunla birlikte diplerde kalacağım!”

Tutulan elini pantolonuna sürterek parmaklarını hareket ettirmeye çalıştı. Ama eli kasılıp kalmıştı. “Belki güneşte açılır” diye düşündü. “Belki de o küçük turnayı sindirince açılır. Eğer açmam gerekirse, ne pahasına olursa olsun açarım onu. Ama şimdilik zorlayarak açmamalı. Kendi kendine açılsın, canı istediği zaman da kendiliğinden çalışmaya başlar. Zaten bütün gece oltaları kesip ipleri “düğümlerken epeyce zorlandı.”

Bir bakışla denize, ta ötelere baktı, içinde bulunduğu korkunç yalnızlığını duyumsadı. Her seferinde denizin karanlıklarında kırılan prizmaları, uzayıp derinlere giden ipi, dingin suda balığın tuhaf kıpırtılarının oluşturduğu dalgalanmaları görüyordu. Alize çıkacaktı. Bulutlar kümeleniyordu. İlerilerde, denizin üstünde, bir yaban ördeği sürüsünün bir toplanıp bir açılarak gökyüzünü kapladığını gördü. Denizde hiç kimsenin yalnız başına kalmayacağını hissetti.

Bazı balıkçıların küçük tekneleriyle açılmaktan, karayı gözden kaybetmekle kapıldıkları korkunun havaların ansızın bozduğu aylarda nasıl da haklı bir korku olduğunu anladı. Şimdi kasırga aylarıydı ama kasırga çıkmadığı sürece yılın en güzel aylarıydı bunlar.

İnsan kasırganın patlayacağını günlerce öncesinden gökyüzünde görebilirdi. “Ben geliyorum” derdi kasırga. “Karadayken bunu anlayamaz insan!” diye düşündü. “Kara, bulutların biçimini değiştirir. Ama şimdilik görünürde böyle bir şey yok.”

Koca dondurma yığınları gibi görünen bulutların kümelendiği maviliğe baktı. Yüksek eylül göğüne tırmanmış ince tüylere benzeyen bulutlar göğü okşuyordu.

“Hafif brisa” dedi. “Havalar benden yana, balık!..”

Sol eli hâlâ tutuktu ama yavaş yavaş uyuşukluğu geçiyordu.

“Bu kasılmalar beni çileden çıkarıyor!” diye düşündü. “İnsana bedeninin yaptığı en kötü şaka. İnsanın midesi bozulur da kusar ya da gaz kaçırırsa herkesin yanında küçük düşer. Ya bir yeri kasılırsa?..”

Kasılmayı bir calambre olarak görürdü. Yalnız başınayken de insanı kendi kendine karşı küçük düşüren bir durumdu.
“Çocuk burada olsaydı elimi ovalardı ve bu kasılmadan kurtulurdum!” diye geçirdi içinden. “Ama kendi kendine açılacak.”

Birden eğimindeki değişikliğin farkına varmaksızın ipin gerginliğini hissetti. Öne doğru eğilip bütün gücünü ipe vererek sol elini hızla kalçasına vurdu.

“Çıkıyor!” dedi, “Hadi el, n’olursun!..”

İp ağır ağır yükselmesini sürdürdü. Okyanus sandalın önünde kabardı ve balık göründü. Tamamen su yüzüne çıkmıyordu. Yanlarından sular akıyor, güneşte parıl parıl parlıyordu. Başı ve sırtı mordu. Güneş, leylâk rengi kalın

çizgilerini tamamen aydınlatıyordu. Bir beyzbol sopası uzunluğunda ve bir kılıç kadar sivri burnuyla iyice su yüzüne çıktıktan sonra bir dalgıç gibi usulca yeniden daldı. İp yeniden çekilmeye başladığında tırpan biçimindeki koca kuyruğunu gördü ihtiyar balıkçı.

“Sandaldan iki ayak daha uzun” dedi. İp büyük bir hızla, durmadan çekiliyordu. Balık telâşlanmıştı. İki eliyle ipi düğümlediği yerinden tutan ihtiyar, çekerek balığı yavaşlatmaya çalışıyordu. Yoksa ipin kopabileceğini anlamıştı.

“İri bir balık!” diye geçirdi akimdan, “Onu kandırmak zorundayım. Gücünün, dahası kaçarak kurtulabileceğinin farkına varmamak. Ben onun yerinde olsam tüm gücümü kullanarak ipi koparırdım. Ama neyse ki balıklar, onları tutanlar kadar akıllı değil, yalnızca daha asil ve daha güçlüler.”

Ömrü boyunca bir yığın büyük balık görmüştü ihtiyar adam. Beş yüz kilodan daha ağırlarını görmüş, hatta bunlardan iki tanesini kendi yakalamıştı. Ama o zamanlar bugünkü gibi yalnız değildi. Oysa şimdi hem yalnızdı, hem kara görünmüyordu, hem de ömründeki en büyük balıkla karşı karşıyaydı. Bu kadar büyük bir balıktan söz edildiğini dahi duymamıştı. Sol eli bir kartal pençesi gibi kasılıp kalmıştı.

“Sabretmeliyim” diye düşündü. “Nasıl olsa sağ elime yardım etmek için açılacak. Birbirleriyle kardeştir bu üçlü: Balık ve ellerim… Böyle kasılıp kalmak bir ele yaraşmaz. İşte balık da yavaşladı, eski hızıyla gidiyor!”

“Neden sıçramış olabilir?” diye sordu kendi kendine. “Yoksa ne kadar büyük olduğunu göstermek mi istedi? Olsun!.. Şimdi ne kadar büyük olduğunu biliyorum. Ben de ona nasıl bir adam olduğumu göstermek isterdim doğrusu! Ama beni böyle kasılmış bir elle görmemeli! Olduğundan daha güçlü görünmek de bu işin hilelerinden biri. Bırakayım da öyle sansın, öyle olacağım. Keşke ben balık olsaydım. Tutkuma, aklıma karşın bütün üstünlük onda…”

Kendini rahatça sırtını yasladığı tahtaya bırakarak acısını unutmaya çalıştı. Balık durmak nedir bilmeden yüzüyor, karanlık sularda ağır ağır sandalı

sürüklüyordu. Doğudan esen rüzgârla denizde hafif bir çalkantı olmuştu. Öğleye doğru sol eli açıldı. Omuzlarını örten çuvalın üstündeki ipin yerini değiştirerek, “Bu senin için hiç de iyi olmadı, balık!” dedi.

Rahat oturuyordu ama biraz canı yanıyordu. Canının yandığını kabullenmek istemiyordu.

“Dindar bir adam sayılmam” dedi, “Ama şu balığı yakalarsam on kere ‘Babamız’, on kere de ‘Meryem Ana’ duasını okuyacağım. Cobre Meryemi’ni de ziyaret edeceğime söz veriyorum.”

Hiç düşünmeden dualarını art arda sıralamaya başladı. Bazen yorgunluktan duayı unutuyor,

düşünmeden kelimeleri hızlı hızlı söyleyince duanın devamını getirebiliyordu. “‘Meryem Ana’ duası, ‘Babamız’ duasından daha kolay” diye düşündü.

“Meryem Anamız, lütufkâr Meryem. Sana selâm olsun. Tanrı seninledir. Bütün kadınlar arasında yalnızca sen kutsandın ve rahminin meyvesi İsa kutsandı. Tanrı’nın Anası Kutsal Meryem, şimdi ve ölüm anlarımızda bize yardım et. Âmen!” dedi ve ekledi: “Kutsal Bakire, şu iri balığı yakalamam için benden yardımını esirgeme.”

Dualarını okuyup bitirmek onu biraz rahatlatmıştı. Ama çektiği acı aynen duruyor, hatta şimdi eskisinden daha çok acı çekiyordu. Başaltındaki tahtalara yaslanıp istem dışı olarak sol elinin parmaklarını hareket ettirmeye başladı. Tatlı bir meltem esintisi hafifçe şiddetini artırıyordu. Ama hava hâlâ sıcaktı.

“Kıçtaki küçük oltayı alıp bir yem taksam fena olmayacak” dedi. “Eğer balık beni bu gece de çekerse, bir şeyler yemek zorundayım. Şişedeki su da epeyce azaldı. Sanırım bu kadar açıkta yunustan başka bir şey tutamam. Tazeyken yersem pek tatsız olmaz. Bu gece sandala keşke bir uçanbalık düşse. Ama onları çekecek ışığım da yok ki! Çiğ bile olsa uçanbalık ne de güzel yenir, kesmeye de gerek yok üstelik. Şimdi tüm gücümü korumak zorundayım. Tanrım, balığın bu kadar iri olabileceği hiç aklıma gelmemişti.

Ama bu iriliği onu öldürmemi engellemeyecek. İsteği kadar iri, isteği kadar şanslı olsun.”

“Aslında hiç de adil değil!” diye düşündü. “Ama ona insanoğlunun yapabileceklerini, nelere katlanabilecegini göstereceğim.

Çocuğa çok garip bir ihtiyar olduğumu söylemiştim. İşte bunu ispatlamanın tam sırası…”

Belki bin kere göstermişti böyle biri olduğunu. Ama ne önemi vardı? Bir kere daha kanıtlamalıydı şimdi. Her serüvende yeniden gösteriyordu ve işini yaparken geçmişi hiç düşünmezdi.

“Biraz olsun uyuşa ne iyi olur!” diye geçirdi. “Ben de uyusam ve düşümde aslanları görsem.”

“İyi de neden yalnızca aslanları görüyorum?” dedi. “Boşver, ihtiyar! Hiçbir şey düşünme. Hafifçe tahtaya yaslan ve dinlen. Şu anda balık yoruluyor. Sen yorulmamaya bak.”

Vakit öğleyi geçmişti ama sandal hâlâ durmadan ilerliyordu. Doğudan esen rüzgârın oluşturduğu dalgaların üstünde usulca gidiyordu. İpin verdiği acı, bu yumuşak dalgalanmayla azalıyor gibiydi.

Bu sıralarda ip yeniden yükselmeye başladı. Ama balık dışarı çıkmamış, sadece biraz daha yukarılarda yüzmüştü. Güneşin sıcaklığının sırtına, sol koluna, omzuna vurduğunu hisseden ihtiyar, balığın kuzeydoğuya doğru yol aldığını çıkardı.

Balığı göreli beri derin sularda kanat gibi açılmış yüzgeçleri, karanlığı diklemesine kesen koca kuyruğuyla ilerleyişini canlandırıyordu gözünde. “Öyle derindeyken acaba ne kadar ilerisini görebiliyor?” diye düşündü. “Kocaman gözleri var. Atların gözleri bununkilerden küçüktür ama geceleyin görebilirler. Bir zamanlar karanlıkta benim gözlerim de iyi görürdü. Elbette zifiri karanlıkta değil ama hemen hemen kediler kadar görürdüm.”

Güneş ve parmaklannı sürekli hareket ettirmiş olmanın etkisiyle sol eli iyice açılmıştı. Yükü

o yanma vererek ipin öldürücü ağırlığının yerini biraz değiştirmek için omuz kaslarını oynattı.

“Hâlâ yorulmamış olduğuna göre, sen garip bir balık olmalısın!” dedi yüksek sesle.

Giderek gücünün tükendiğini hissediyordu. Birazdan karanlığın iyice çökeceğini biliyordu, başka şeyler düşünmeye çalıştı. Gron Ligas’ı, birinci ligleri düşündü. Yankees of New-York’un Tigers of Detroit ile karşılaşacağını biliyordu.

“Bugün Juegos sonuçlarını öğrenmeyeli iki gün oluyor!” diye düşündü. “Güvenim sarsılmamak. Topuğundaki kemik mahmuzu kendisini rahatsız etse dahi Büyük Di Maggio iyi bir oyuncu.”

“Kemik mahmuzu ne acaba?” diye sordu kendi kendine. “Un espuela’de hueso. Biz balıkçılarda yoktur böyle şeyler. İnsanın topuğu da bir dövüş horozunun mahmuzu gibi acır mı? Herhâlde böyle bir acıya tahammül edemezdim. Bir gözümü ya da iki gözümü birden kaybedip de horozlar gibi dövüşe devam edemezdim. İnsanoğlu, büyük hayvanların yanında pek bir şey değil. Ama şu anda, şu karanlık sulardaki balığın yerinde olmak isterdim.”

“Köpekbalıkları gelmese bari!” dedi yüksek sesle. “Eğer gelecek olurlarsa Tanrı hem ona, hem de bana acısın!”

“Büyük Di Maggio benim mücüdele ettiğim kadar dayanabilir mi böyle bir balığa?..” diye geçirdi. Sonra, “Neden dayanamasın?.. Daha da çok dayanabilir. Üstelik babası da bir balıkçıydı. Peki ya topuğu?.. O kemik mahmuzu acaba canını çok yakar mı?”

Yine yüksek sesle, “Bilmem ki!” dedi, “Bende öyle bir şey olmadı.”

Güneş batmak üzreydi. Kendine duyduğu güveni biraz olsun artırmak için Casablanka'daki meyhanede yaşadıklarını anımsadı: Cienfuegoslu, rıhtımın en güçlü adamı sayılan iri bir zenciyle bilek güreşi yapmıştı. Dirseklerini masanın üstünde tebeşirle işaretlenen bir noktaya koyup ellerini birbirine sıkıca kenetleyerek bir gün bir gece dayanmışlardı. İkisi de birbirlerinin bileğini yatırmak için uğraşıyorlardı. Herkes bahse giriyor, lüks lâmbasıyla aydınlanan odaya insanlar dolup dolup boşalıyordu. Zencinin bileğine, kimi zaman yüzüne bakıyordu. İlk sekiz saatin ardından uyuyabilmeleri için hakemleri dört saatte bir değiştirdiler. Her ikisinin de tırnak diplerinden kan sızmaya başlamıştı. Birbirlerinin ellerine, kollarına, gözlerine bakıyorlardı. Bahisçiler odadan bir çıkıp bir giriyor, duvar diplerine sıralanmış yüksek taburelere oturarak bu iki adamı izliyorlardı. Lâmbaların ışığı, parlak maviye boyanmış ahşap duvarlara gölgelerini düşürüyordu. Rüzgâr lâmbaları salladıkça, zencinin koca gölgesi de duvarda sallanıyordu.

Gece boyunca durum sık sık değişti. Zenciye rom içirdiler, sigara yakıp ağzına tutuşturdular. Zenci, romdan aldığı her yudumun ardından bütün gücüyle yükleniyordu. Bir keresinde ihtiyarın elini -o zamanlar ihtiyar değildi elbette, Santiago El Campeon'du- masaya iyice yaklaştırmıştı. Ancak kısa bir süre sonra ihtiyar adam elini eski konumuna getirmeyi başarmıştı. O anda, oldukça güçlü ve genç bir sporcu olan zenciyi yeneceğine kesinlikle inandı. Bahisçiler sabaha doğru güreşin berabere bitmesi gerektiğini ileri sürerken, hakem, başını iki yana sallayarak kesin bir karara varamıyordu. İhtiyar birden bütün gücünü kullanarak zencinin elini masaya yapıştırıncaya kadar yüklenmişti. Pazar sabahı başlayan bu güreş, pazartesi sabahı sona ermişti. Bahisçilerin birçoğu beraberlikle sonuçlanmasını istemişlerdi; çünkü şeker çuvallarını yüklemeye ya da Havana Kömür şirketindeki işlerine gideceklerdi. Aslında hepsi karşılaşmanın sonucunu, birinin kazandığını görmek isterdi. İhtiyar da öyle yapmıştı: Herkes işine gitmeden önce zencinin işini bitirmişti.

Bu galibiyetin ardından herkes onu "Şampiyon" diye çağırıyordu. Baharda bir rövanş karşılaşması daha yapıldı. Ama bahisçiler ortaya az para koymuşlardı. İhtiyarın ilk zaferi, Cienfuegoslu zencinin kendine güvenini sarstığı için bu karşılaşmayı oldukça kolay kazanmıştı. Bunun ardından birkaç karşılaşma daha yapmış, sonra bilek güreşi yapmayı bırakmıştı. İstediği anda herkesi eze eze yeneceğini kanıtlamıştı. Ancak bu, balık

tutarken sağ eline iyi gelmeyecekti. O da sol eliyle bir-iki deneme maçı yaptı. Ama sol eli beklediğini vermemişti. Onu hep aldatıyor, isteklerini yerine getiremiyordu. Bundan sonra da sol eline güveni sarsılmıştı.

“Güneş şimdi elimi ısıtarak iyileştirir!” diye düşündü. “Eğer geceleyin pek soğuk olmazsa da bir daha kasılmaz. Bakalım bu gece nelere gebe!..”

Miami’ye giden uçak başının üstünden geçerken uçağın gölgesinin uçanbalık sürüsünü ürkütüp kaçırdığını gördü.

İçinden “Bu kadar uçanbalık varsa, muhakkak yunus da vardır” diye geçirdi.

Geriye yaslanıp belki balığı yavaşlatırım düşüncesiyle ipe asıldı. Boşunaydı. İp aynı gerginlikle kalmış, titremeler ve damlayan sulardan

ipin kopma noktasına geldiğini düşünerek asılmaktan vazgeçmişti. Sandal yavaş yavaş ilerlerken uçak kayboluncaya dek onu gözledi.

“Uçakla yolculuk yapmak çok ilginç olmalı!” diye düşündü. “O yükseklikten bakıldığında deniz nasıl görünüyordur acaba? Çok yüksekte olunduğu zamanlar sanırım balıklar görülebilir. İki yüz kulaç yükseklikte ağır ağır uçarken balıkları ben de görmek isterdim doğrusu. Kaplumbağa avına çıktığım teknelerin direklerine tırmanıp da denize baktığım zamanlarda bile onları görebilirdim. Yukarıdan bakıldığında yunuslar daha yeşil görünür. Çizgilerini, mor beneklerini, tüm sürüyü görebilir insan.

Karanlık akıntılarda hızla yüzen balıkların sırtları neden hep mor görünür? Neden mor çizgileri, mor benekleri vardır? Yunuslar altın sarısı olduklarından, yeşilimsi görünebilir tabiî. Ama acıkıp da yiyecek bir şeyler aramaya çıktıklarında, marlinde olduğu gibi, iki yanında mor çizgiler görünür. Bu morluklar öfkeden mi, yoksa hızlı gittikleri için mi belirir?

Hava kararmak üzreyken denizin, sarı bir yorganın altında sevişircesine dalgalandırdığı Sargasso yosun adasının geçtiği sırada arkadaki küçük oltaya bir yunus takıldı. İlk olarak havaya sıçradığında gördü onu. Havada kıvrılıyor, çılgıncasına çırpınıyordu. Güneşin son ışıklarında altın gibi

parıldıyordu. Korkuyla bir daha, bir daha sıçradı. İhtiyar adam büyük oltanın ipini sağ eli ve sağ koluyla tutarak geriledi. Sol eliyle oltayı çekti. Oltayı çektikçe, kaçmasın diye de çıplak sol ayağıyla ipin üstüne basıyordu. Umutsuzlukla çırpman balık, sandalın kıçına kadar gelince, ihtiyar adam eğilerek mor benekli altın sarısı balığı sandala çekti.

Balık, çenelerini açıp kapayarak durmadan ağzındaki iğneyi ısırıyordu. Uzun ve dümdüz vücudunun kuyruğuyla, kafasıyla sandalın tahtalarına vuruyordu. İhtiyar adam sopayı yunusun altın sarısı başına vurdu. Bir süre debelenen balıkta artık hiçbir hareket yoktu.

Yunusun ağzındaki iğneyi çıkaran ihtiyar adam ucuna bir sardalye daha takıp denize fırlattı. Daha sonra da ağır ağır başaltına geri döndü. Sol elini yıkayıp pantolonuna silerek kuruladı. Ardından da yavaşça sağ elindeki ipi sol eline geçirerek sağ elini yıkadı denizde. Bu arada yavaş yavaş denize gömülen güneşe, büyük oltanın ipinin eğimine bakıyordu.

"Değişen hiçbir şey yok!" diye düşündü ama suyun eline çarpışma bakarak hızının epeyce düştüğünü fark etti.

"İki küreği kıça bağlarsam geceleyin hızını biraz düşürürüm" dedi. "Bu gece de dayanacak gibi… Tabi ben de dayanırım."

"Yunusu biraz sonra temizlesem daha iyi olacak, kanı etinde kalır" diye geçirdi aklından. "Kürekleri suya saldığım zaman yapabilirim. Güneş neredeyse battı. Şimdi balığı tedirgin etmenin gereği yok. Bütün balıkların en huysuz zamanlarıdır gün batımı."

Elini rüzgârda kuruttuktan sonra yeniden ipi tuttu ve iyice yerleşerek başaltındaki tahtaya yaslandı. Bu şekilde ipin ağırlığının çoğunu sandala yüklemişti.

"Bu işin nasıl yapılacağını öğrenmeye başlıyorum!" diye düşündü. "Hiç olmazsa bu kısmını… Unutmamalı ki, balık zokayı yuttuğundan beri hiçbir şey yemedi ve böyle iri bir balık çok yemek ister. Bense koca bir bonitoyu mideye indirdim. Doradoyu da -yunusa "dorado" diyordu- yarın yerim.

Belki temizlediğimde birazını yerim. Yunusu yemek bonitodan çok daha zor olacak. Peki kolay olan bir şey var mı?”

“Aşağıda işler nasıl gidiyor, balık?” diye sordu yüksek sesle. “Burada fena sayılmaz. Sol elim daha iyi durumda ve bir gün bir gece daha yetecek yiyeceğim var. Sen sandalı çekmeyi sürdür bakalım.”

Aslında söylediği kadar iyi değildi durumu. Omzundaki ipin acısı, acının ötesindeydi, omzunu hissetmiyordu. Bu nedenle de kaygılıydı.

“Ne badireler atlattım ben!” diye düşündü. “Sağ elimde yalnızca küçük bir kesik var. Sol elimdeki kasılma da yok şimdi. Bacaklarımsa oldukça iyi durumda. Yiyecek bakımından da ondan daha iyiyim.”

Hava kararmıştı, eylül ayında güneş batar batmaz kararırdı. İhtiyar adam başaltının yıpranmış tahtalarına yaslanarak olabildiğince dinlendi. İlk yıldızlar görünmeye başlamıştı. Gördüğü yıldızın adının “Riegel” olduğunu bilmiyordu ama onun peşisıra bütün yıldızların az sonra belireceğini, uzaktaki dostlarına kavuşacağını anlamıştı.

Yüksek sesle “Bu balık da benim arkadaşım” dedi. “Ömrüm boyunca böyle bir balığı ne gördüm, ne de birinden işittim. Her şeye rağmen onu öldürmek zorundayım. İyi ki insanlar yıldızları öldürmek zorunda değil.”

İçinden “Düşün bir kere…” diye geçirdi, “İnsan her gün ay’ı öldürmek zorunda kalsa, acaba ne olurdu? Elbette ay kaçıp giderdi. Peki ya güneşi öldürmek zorunda kalsa?.. Şanslıyız!..”
Büyük balığın şimdiye dek hiçbir şey yemediği akima gelerek içini bir hüzün kapladı. Ama bu hüzün, onun öldürme fikrinde herhangi bir değişikliğe neden olmadı. “Kim bilir onun etini yiyerek kaç insanın karnı doyacak?” diye düşündü. “Ama insanlar bu büyük balığı yemeye lâyık mı?.. Elbette değiller. Davranışlarındaki bu cesaret, bu asaletle kimse onu yemeye lâyık değildir.”

Sonra, “Bu işlere aklım ermiyor” diye geçirdi. “Ama iyi ki ne güneşi, ne ay’ı, ne de yıldızları öldürmek zorundayız. Besinimizi denizden çıkarmak, gerçek dostlarımızı öldürmek bizim için yeterli.”

“Dur bakalım” diye düşündü. “Sandalı yavaşlatma konusunu bir daha gözden geçir. Bu işin faydalı yanları da var, zararları da… Kürekleri yerine bağladığım zaman sandal ağırlaşır ve balık o anda ileri atılarak bir kurtulma çabası gösterecek olursa, ipi bırakmak zorunda kalırım. Balık da elden gider. Sandalın hafif oluşu yüzünden ikimizin çektiği acı da uzuyor. Ancak şu anda tehlikesiz. Henüz gerçek hızını ve gücünü kullanmadı. Her neyse… Güç kazanmalıyım. Bozulmadan önce şu yunusu temizleyip bir kısmını yesem iyi olacak.

Şimdi bir saat kadar dinleneyim, arkaya geçip yunusu temizlemeden önce şu balığın dayanıp dayanamayacağına bir bakayım. Hem davranışlarını da incelerim, bakalım bir değişiklik var mı?

Aslında kürekleri bağlamak iyi fikir. Ama her an tetikte olmalı. Hâlâ oldukça güçlü görünüyordu. Sımsıkı kapadığı ağzının kenarlarından iğneyi gördüm. Önemli olan iğne değil, açlıkla ve tanımadığı biriyle yapmak zorunda olduğu savaş.

Şimdilik sen dinlen, ihtiyar, sıran gelene dek bırak o çalışsın.”

İki saat kadar dinlendi, belki de ona öyle geldi. Ayın geç vakitlerde ortaya çıkması, geçen zamanı kestirmesine olanak vermiyordu. Zaten pek de dinlenemiyordu. Hâlâ omuzlarında taşıdığı balığın ağırlığını, bir kısmını sol elini dayadığı sandalın başına aktardı.

“Eğer ipi bağlarsam işim çok kolaylaşır” diye düşündü. “Ancak anî bir atılışla ipi koparabilir. Gövdemi kullanarak ipe bir esneme payı vermeli, her an iki elimle salmaya hazır bulunmalıyım.”

“İyi de ihtiyar, daha hiç uyumadığının farkında mısın?” diye sordu yüksek sesle. “Yarım gün, bir gece ve bir gün daha derken hâlâ uyumadın. Biraz durgunlaşır, hâlâ bu hızla yüzmeye devam edecek olursa, azıcık kestirmenin bir yolunu bulmalısın. Eğer uykuya karşı koyacak olursan kafan karma karışık olur!”

“Kafam bulanık değil” diye düşündü. “Hem de gerektiğinden çok daha iyi durumda. Kardeşlerim olan yıldızlar gibi, parıl parıl. Ama yine de uyumak zorundayım. Yıldızlar uyur, ay uyur, güneş de… Hatta akıntı olmayan günlerde, durgunken okyanus bile uyur.”

“Uyuman gerektiğini unutma sakın” diye geçirdi. “Uyu ve şu ip için de bir çare düşün. Şimdi gidip arkada yunusu temizle. Uyurken küreklerin bu şekilde durması çok tehlikeli!”

Sonra kendi kendine “Aslında uyumasam da olur” dedi. “Ama bu gerçekten çok tehlikeli.”

Elleri ve dizleri üstünde emekleyerek ve ipi sarsmamak için özen göstererek sandalın kıçına doğru ilerlemeye başladı. “Kim bilir, belki balık da uykuludur” diye düşündü. “Ama onun dinlenmemesi, ölene dek sandalı sürüklemesi gerekiyor.”

Sandalın kıçına varınca omuzlarına dolanan ipi sol eliyle tutarak döndü; sağ eliyle kınından bıçağını çıkardı. Yıldızların parıltısıyla yunusu net bir biçimde görebiliyordu. Bıçağı balığın başına saplayarak kendine doğru çekti. Bir ayağını üstüne bastığı balığı bir bıçak darbesiyle yüzgeçlerine dek yardı. Bıçağını bir kenara bırakıp solungaçlarını çekerek sağ eliyle iyice temizledi. Yunusun midesinden iki tane de uçanbalık çıktı. Taze ve diriydiler. Uçanbalıkları yan yana koyarak yunusun bağırsaklarını ve solungaçlarını denize fırlattı. Suda fosforlu izler bırakarak derinlere gömüldüler. Yunus soğuktu. Yıldızların ışığı altında yatarken solgun ve çirkin bir hâl almıştı. İhtiyar adam balığa ayağıyla iyice basarak bir yanının derisini yüzdü. Sonra ters çevirerek diğer yanını da yüzdü. Başından kuyruğuna doğru keserek ikiye ayırdı.

Suyun anafor yapıp yapmadığını görmek için kılçığı suya fırlattı ve ardından baktı. Sadece aşağılara doğru usul usul inen ışıltıyı görebildi, (beriye dönüp uçanbalıkları yunusun iki parçası arasına yerleştirdi. Bıçağı kınına soktu ve yavaşça öne doğru yürüdü. Omuzlarındaki ipin ağırlığıyla iki büklüm olmuştu. Balığı sağ elinde tutuyordu.

Başaltına varınca yunusun dilimlerini ve uçanbalıkları tahtanın üstüne yan yana koydu. Omzundaki ipin yerini değiştirdikten sonra sandalın bir kenarına tutundu ve önceki gibi sol eliyle tuttu. Sandalın yanından eğilerek denizde uçanbalıkları yıkadı ve suyun eline çarpmasından sandalın hızını kontrol etti. Yunusun derisi, yüzerken elinde fosforlu bir parıltı bırakmıştı. Eline çarparak kırılan dalgalara baktı. Yavaşlamışlardı, daha hafif çarpıyordu şimdi. Sandalın yan tahtalarına sürttüğü elinden dökülen fosfor parçacıkları kıça doğru ağır ağır sürükleniyordu.

“Yorulmuş olmalı!” dedi, “Ya da dinleniyordun Ben de fırsattan yararlanıp şu yunusu yiyeyim ve biraz uyuyup dinleneyim.”

Yıldızların altında, gittikçe serinleyen gecede yunusun bir parçasının yarısını ve başını koparıp içini temizlediği uçanbalıklardan birini yedi.

“Pişirilseydi ne leziz olurdu şu balık” dedi. “Oysa çiğken ne berbat bir şey! Bir daha yanıma tuz ve limon almadan sandala adım bile atmam.

Zaten bende biraz akıl olsa, gün boyunca başaltına deniz suyu döker, kuruduğunda da bir parça tuz elde ederdim. Gerçi yunusu yakaladığımda güneş batmak üzreydi ama bunu düşünmem gerekirdi. Neyse, hepsini yedim ve midem de bulanmadı.”

Doğuda kümelenen bulutlar, gökyüzündeki o tanıdığı yıldızları teker teker örtüyordu. Sanki bir bulut vadisine doğru ilerliyorlardı. Rüzgâr dinmişti.

“Üç-dört gün içinde hava kötüleşecek!” dedi. “Ama ne bu gece, ne de yarın bir şey olur. Balık sakin sakin yüzerken sen de biraz kestir.”

Oltanın ipini sağ eliyle sıkıca tuttu ve bütün ağırlığını başaltının tahtasına vererek sağ elini kalçasına dayadı. İpi sol eline dolayarak omuzlarından sırtına doğru kaydırdı.

“Bu şekilde dolanmış olarak durursa sağ elimle ipi tutabilir, ben uyurken de sol elimde herhangi bir çekmeyle uyanırım” diye düşündü.
“Sağ elin işi epeyce zor ama o böyle zor işlere alışkındır. Yarım saat kadar uyursam yeterli olur” diyerek ipin üstüne uzandı ve yattı. Bütün ağırlığı sağ

eline verdi ve uyuyakaldı.

Düşünde sekiz-on millik alana yayılmış bir yunus sürüsü gördü, aslanları değil. Yunusların çiftleşme mevsimiydi, havaya sıçrıyor, sonra suda açtıkları boşluğa dalıyorlardı.

Köyde, yatağına uzanmış bir hâlde gördü kendini sonra. Poyraz esiyordu, üşüyordu. Başının altına yastık yaptığı sağ eli uyuşmuştu.

Her zaman düşünde gördüğü o uzun sarı kumsal belirdi nihayet. Alacakaranlıkta denize doğru inen ilk aslanları gördü, ardından da diğerlerini. Demir atmış geminin pruvasında başını tahtaya dayamış, esen akşam melteminde diğer aslanların yolunu gözlüyordu, mutluydu.

Ay çıkalı epeyce olmuştu. Ama ihtiyar adam uyumaya devam ediyordu. Balık durmaksızın sandalı çekiyor, bulut tüneline sürüklüyordu.

Sağ elinin yüzüne çarpmasıyla uyandı, ip elini yakarak boşalıyordu. Sol elini hissetmiyordu bile. Sağ eliyle sıkıca yapıştı ipe. İp kurtuldu. Sol eliyle tuttu. Sırtı ve sol eli yanıyordu şimdi, bütün ağırlık sol elindeydi, ip elini kesiyordu. Arkadaki yedek iplere bir göz attı. Yumaklar birbirine karışmadan açılıyordu. Tam o esnada denizde açılan büyük bir yarıktan yukarı sıçradı balık. Bütün ağırlığıyla yeniden suya düştü. Bir daha, bir daha sıçradı sonra. Bu sıçrayışlar iplerin açılmasına rağmen sandalın hızını iyice artırmıştı. İhtiyar adam ipi germeye çalışıyor, kopma noktasına gelince salıveriyordu. Sonra yine geriyor, yine salıyordu. Yüzükoyun başaltına düştü. Yüzü, yunusun etine dalmıştı, kımıldamıyordu.

“Zaten bunu bekliyordum” diye düşündü, “Dayanalım…”

“İplerin acısını çıkar bakalım” diye geçirdi aklından, “Çıkar!”

Artık balığın sıçrayışlarını göremiyor, yalnızca suyun yanlışını, balığın suya düşerken çıkardığı gürültüyü duyuyordu. Hızla çekilen ip elini çok kötü kesiyordu ama bunun böyle olacağını zaten biliyordu. İpi elinin nasırlı yerlerine kaydırmaya, avcundan, parmaklarından uzak tutmaya çalışıyordu.

“Keşke ufaklık burada olsaydı, ipleri ıslatır-dı” diye düşündü. “Evet, burada olsaydı!.. Keşke burada olsaydı.”

İpler hiç ara vermeden açıldı, açıldı. Ama artık ağır ağır kayıyordu. Balık, ipin her santimini kazanmak için büyük bir çaba harcıyordu. Tahtaların arasından, yanağının ezdiği balık diliminden kaldırdı başını ihtiyar adam. Dizlerinin üstüne doğruldu, sonra ağır ağır ayağa kalktı. Gittikçe yavaşlatarak ipi salmaya devam ediyordu. Göremediği yumaklara ayağıyla dokununcaya kadar geriledi. Hâlâ epeyce ip vardı. Balık şimdi bu yeni iplerin ağırlığını da çekmek zorundaydı.

İyi! diye düşündü. “En az on iki sıçrayış yaptı. Sırtındaki keseleri havayla dolmuş olmalı. Artık çıkaramayacağım kadar derinlere dalıp oralarda ölmez. Birazdan daireler çizmeye başlar. İşte o zaman sıra bana gelecek. Neden sıçramış olabilir?.. Açlık yüzünden umutsuzluğa mı kapıldı, yoksa derinlerde onu korkutan bir şey mi oldu? Kim bilir? Ama sakin, güçlü bir balıktı. Cesur görünüyordu, kendine güveniyor gibiydi. Tuhaf!”
“Asıl senin cesur olman ve kendine güvenmen gerekiyor, ihtiyar!” dedi. “Avcunun içinde sayılır ama arayı kapatamıyorsun. Ancak yakında daireler çizmeye başlayacak.”

İhtiyar adam, balığı sol eli ve omuzlarıyla tutarken balığın ezilip yüzünde kalan etlerini yıkamak için eğildi, sağ eliyle yüzünü yıkadı. Midesinin bulanacağından korkuyordu. Belki kusar, gücü azalırdı. Yüzünü temizledikten sonra sağ elini yıkadı. Güneşin doğuşunu müjdeleyen ilk ışıkları izleyerek elini bir süre daha suda tuttu.

“Şimdi de doğuya yöneldi” diye düşündü. “Demek ki yoruldu ve kendini akıntıya bıraktı. Yakında daireler çizmeye başlar. Asıl iş o zaman başlayacak.”

Sağ elinin suda yeterince kaldığına kanaat getirerek elini sudan çıkardı ve inceledi.

“Kötü sayılmaz!” dedi. “Bu kadarcık bir acının ne önemi var.”

Yeni kesiklere denk gelmemesine dikkat ederek ipi tuttu. Sol elini sandalın diğer yanından suya sokmak için vücudunu o tarafa kaydırdı.

Sol eline, “Gerçi pek de değerli sayılmazsın ama iyi iş gördün. Bir ara seni kaybettiğimi sandım!” dedi.

“Neden bir çift sağlıklı ele sahip değilim?” diye sordu kendi kendine. “Belki de onu gerektiği gibi kullanamadığım için ben suçluyum. Ama onun için az uğraşmadım. Yine de bu gece epeyce iş gördü. Üstelik de yalnızca bir kere kasıldı. Bir daha tutulacak olursa onu ipin insafına bırakacağım.”

Bunları düşünürken aklının pek de başında olmadığını fark etti. Yunustan biraz daha yemesi gerektiğini düşündü. Kendi kendine “Yiyemem!” dedi, “İğreniyorum. Midem bulanıp da kusup gücümü kaybedeceğime, aklım başımda olmasın daha iyi. Yiyecek olursam kusacağımdan eminim. Suratım battı içine. Şimdi bir şeyler yiyip güç kazanmaya çalışmanın sırası değil. Amma da aptalsın!.. Neden diğer uçanbalığı yemiyorsun?”

Uçanbalığı temizlemişti. Yemeye hazır bir durumdaydı. Sol eline aldığı balığı kılçıklarına dikkat ederek kuyruğuna dek yedi.

“Bu balık diğerlerinden daha besleyicidir” dedi. “En azından benim için gerekli güce sahip. Ben üzerime düşeni yaptım. Daireler çizmeye başlasın da artık kapışalım.”

Balık daireler çizmeye başladığında, denize açıldığından beri güneş üçüncü kez doğuyordu ihtiyarın üzerine.

İpin sudaki eğiminden balığın dönmeye başladığı anlaşılmıyordu. İpi sağ eliyle yavaş yavaş çekmeye başladı. Her zamanki gibi ip yeniden gerginleşti, kopma noktasına gelince tekrar salıverdi. İpi omuzlarının ve başının üstünden aşırarak yavaş yavaş çekmeye başladı. Fazla zorlamıyordu. Gövdesiyle bacaklarından güç almaya çalışarak her iki elini birden kullanıyordu. Bacakları, omuzları ipe asıldıkça yaylanıyordu.

“Daireler çiziyor!” dedi, “Çok geniş bir daire bu…”

İpi çekmeye çalışıyordu ama gerginleşen ipten suların damladığını görünce bıraktı. Sandal yeniden ilerlemeye başladı. İhtiyar adam istemeye istemeye yeniden karanlık sulara doğru saldı ipi.

“En büyük dairesini çiziyor” dedi.

“Tüm gücümle asılmam gerekiyor” diye geçirdi aklından. “İpin gerginliği, her defasında çizdiği daireleri küçültür. Onu görmem bir saat sürmeyebilir. Şimdi onu kandırmak, sonra da öldürmeliyim.”

Aradan iki saat geçmişti ama balık hâlâ ağır ağır dönmeye devam ediyordu. Terden sırılsıklam olan ihtiyar adam iliklerine varıncaya dek yorulmuştu. Her seferinde dairenin biraz küçüldüğünü, ipin eğiminden balığın yüzeye yaklaştığını fark edebiliyordu.

Bir saatten beri ihtiyarın gözünde karaltılar dolanıyordu. Ter, gözlerini tuza bulamış, gözünün üstündeki kesiği yakıyordu. Karaltılardan endişelenmiyordu. Harcadığı çabaya bakılarak bunun olağan karşılanması gerekliydi. Ama iki kere başı dönmüş, bayılacak gibi olmuştu. Asıl bundan endişeleniyordu.

“Tam da balığı ele geçirmişken yenik düşüp ölmenin zamanı mı şimdi?” dedi. “Oysa iyi idare etmiştim; Tanrım, bana dayanma gücü ver. Yüz kere ‘Babamız’, yüz kere de ‘Meryem Ana’ duasını okuyacağım. Ama şimdi okuyamam.”

“Yemin ederim okuyacağım” diye düşündü, “Ama sonra…”

Tam o esnada iki eliyle tuttuğu ip anîden çekilerek ihtiyarı sarstı. Bu sert ve gergin çekişe karşı koymaya çalıştı.

“Burnuyla ipi zorluyor” diye geçirdi aklından. “Artık yüzeye çıkma zamanı. Zorlayacak ama bu yüzden tekrar sıçrayabilir. Dönmeye devam etse bence daha iyi olurdu. Hava keselerinin dolması için daha önce sıçraması iyiydi. Ama şimdi her sıçrayış, iğnenin açtığı yarığı büyütür, belki balık da iğneden kurtulur!”

“Sıçrama artık!” diye haykırdı, “Sıçrama!” Balık birkaç kez daha başını ipe vurdu. Her darbesinde ihtiyar ipi biraz daha salıyordu.

“Acısını artırmamalıyım” diye düşündü. “Ben acı çeksem de önemi yok. Dayanabilirim. Ama onun acısının artması, ona çılgınca şeyler yaptırabilir.”

Balık bir süre sonra çırpınmayı bırakarak yavaş yavaş daireler çizmeye başladı tekrar. İhtiyar adam durmadan ipi çekmeyi sürdürüyordu. Bir ara kendinden geçer gibi olmuştu. Sol eline biraz su alıp başına serpiştirdi. Biraz daha su alıp ensesini ovuşturdu.

“Kasılma falan yok!” dedi. “Birazdan yukarı çıktığında dayanabilirim. Dayanmalıyım!.. Bunun sözünü dahi etme!”

İpi sırtına dolayıp diz çökerek başaltına yaslandı. “Balık dolanırken ben de biraz soluklanayım” dedi. “Yüzeye çıktığında da asılırım” diye karar verdi.

Başaltına yaslanıp dinlendiği sırada balığın daireler çizerken ipi çekmemesinden kaygılanıyordu. İpin gerginliği, balığın sandala doğru geldiğini gösterince, ihtiyar adam ayağa kalkarak ipe asılmaya başladı.

“Ömrüm boyunca hiç bu denli yorgun düştüğümü hatırlamıyorum” diye düşündü. “İşte alize de çıkıyor!” dedi. “Ama balığı götürmek için ona çok ihtiyacım olacak.

Daire çizmek için bir dahaki uzaklaşmasında dinlenirim. Şimdi çok daha iyiyim. İki-üç daire çizdikten sonra elimde sayılır.”

Balık ipi gererek uzaklaşmaya başladığında hasır şapkası ensesine kadar düşen ihtiyar adam başaltına çöktü.
“Sen şimdilik uğraş bakalım. Dönüşte nasıl olsa yakalayacağım seni” dedi.

Hafif bir meltem esintisi denizi iyice kabartmıştı. Ama dönüş için bu melteme ihtiyacı vardı.

“Güneybatıya yönelmeliyim” diye düşündü. “Kimse denizde kaybolmaz. Üstelik de büyük bir adadayız.”

İhtiyar adam ilk olarak üçüncü dönüşü sırasında gördü balığı. Bir karaltı şeklinde görünmüştü ama sandalın altından geçmesi öyle uzun sürmüştü ki, balığın büyüklüğü karşısında gözlerine inanamadı.

“Hayır!” dedi, “Bu kadar büyük olamaz!”

Ama o kadar büyüktü. Üçüncü dönüşünün ardından otuz metre kadar ileride yüzeye çıktı. İhtiyar adam balığın su üstünde yükselen kuyruğunu gördü. Koca bir tırpandan daha büyüktü kuyruğu. Lâcivert suları yarıyordu menekşe rengindeki kuyruğuyla. Dalgaları tırpanlayarak suya gömüldü. İhtiyar adam yüzeye yakın bir derinlikte yüzen balığın koca gövdesini, yanlarındaki mor çizgileri net bir biçimde görebiliyordu. Sırtındaki yüzgeci kısmış, geniş yan yüzgeçlerini alabildiğine açmıştı.

Balığın gözlerini gördü ihtiyar bu daireyi çizdiği esnada. Yanında yüzen iki tane de asalak balık vardı. Bazen gidip balığa yapışıyor, sonra birden kaçışıyorlardı. Bir metre kadar uzunluktaki hızla yüzen, gövdeleri yılan balığı gibi kıvrılan bu asalaklar koca kılıçbalığının gölgesindeydiler.

Kan ter içinde kalmıştı ihtiyar balıkçı. Yalnızca güneşin etkisiyle değildi bu terleyiş. Balığın attığı her turda ipi biraz daha topluyor, bir-iki tur sonra onu zıpkınlayabileceğim düşünüyordu.

“Ama iyice, iyice yaklaşmalı, kafasına değil, tam kalbine saptamalıyım” diye düşündü.

“Telâşlanmanın sırası değil. Güçlü olmalısın” dedi kendi kendine.

Sonraki dönüşünde balığın sırtı iyice yüzeye çıktı. Ama sandaldan biraz uzaktaydı. Bir sonraki dönüşte de uzaktaydı ama yüzeye daha fazla çıkmıştı. İpi biraz daha toplayarak balığın iyice sandala yaklaşacağını umuyordu.

Zıpkın çoktan hazırdı; ucuna bağlı ince sicim yuvarlak bir sepetin içindeydi. Ucunu da başaltına bağlamıştı.

Balık umarsızca dolanmayı sürdürüyordu. Durgun görünüyordu, güzeldi. Yalnızca o koca kuyruğunu sallıyordu. Balığı yaklaştırabilmek için ipe tüm gücüyle asıldı ihtiyar. Balık bir an için yan yatmıştı ama doğrulup tekrar dolanmaya başladı.

“Onu kımıldattım!” dedi, “Sonunda kımıldattım onu!”

Yine kendinden geçecek gibi oldu. Ama elinden geldiğince asılıyordu ipe. “Onu kımıldattım!” diye düşündü. “Onu bu sefer buraya çekmeyi başarırım belki.”

“Hadi ellerim!” dedi, “Ha gayret bacaklarım! Dayan, kafam, dayan. N’olur yarı yolda bırakmayın beni. Bu sefer şu işi bitireceğim.”

Tüm gücünü toplayıp hırsla asıldı ipe. Başlangıçta her şey yolunda görünüyordu, balığı biraz yaklaştırmıştı. Ama sonra balık direndi ve doğrularak yeniden yüzmeye başladı.

“Ey balık!..” dedi ihtiyar, “Nasıl olsa öleceksin. Yoksa beni de mi öldürmek istiyorsun?”
“Bu şekilde davranmakla hiçbir yere varılmaz!” diye geçirdi. Dili damağı kurumuştu, konuşamıyordu. Ama su şişesine de uzanamıyordu şimdi. “Bu sefer sandala kadar yaklaştırmalıyım onu” diye düşündü. “Bu iş biraz daha uzayacak olursa dayanamam.”

“Dayanırsın, dayanırsın!” dedi kendi kendine, “Sonuna dek dayanırsın.”

Balığın bir sonraki turunda neredeyse işini bitirecekti ihtiyar balıkçı. Ama balık hemen toparlandı ve uzaklaştı.

“Beni öldürmek istiyorsun, balık!” dedi. “Ama haksız da sayılmazsın. Ömrümde senin kadar büyük, senin kadar güzel, senin kadar sakin ve senin kadar asil bir şey görmedim dostum. Hadi öldür beni!.. Kimin kimi öldürdüğünün önemi yok şimdiden sonra.”

“Neler söylüyorum!” diye düşündü. “Toparlan artık. Aklını başına al. Erkek gibi davran. Ya da balık gibi…”

Kendisinin dahi güçlükle işitebileceği bir sesle, “Kendine gel kafa, kendine gel!” dedi.

Balık iki tur daha attı. “Hiçbir anlam veremiyorum!” diye düşündü. “Her defasında sanki kendimi kaybediyor gibi hissediyorum. Ancak bir kere daha deneyeceğim.”

Bir kere daha denedi. Balık tam yan yatmıştı ki, yine bayılacak gibi oldu. Balık yine doğruldu, koca kuyruğunu havada sallayarak uzaklaştı.

Elleri bütünüyle güçten kesilmiş, gözleri neredeyse göremez hâle gelmişti ihtiyarın. Ama “Bir kere daha deneyeceğim!” diye söz verdi kendi kedine.

Bir kere daha denedi: Aynı sonuç! Neredeyse düşüp bayılacaktı. “Bir kerecik daha” diye düşündü.

Bütün gücünden, cesaretinden, onurundan arta kalan ne varsa topladı, hepsini balığın çektiği acıya karşı ortaya koydu. Balık ağır ağır yan yatarak yaklaşıyordu. Sandala öylesine yaklaşmıştı ki, neredeyse burnu sandala değecekti. Uzundu, upuzun… İriydi, gümüş rengindeydi, mor benekleri vardı üstünde. Sandaldan uzaklaşmaya çabalıyordu.

Elindeki ipi yere bırakan ihtiyar, ayağıyla ipe basarak eline aldığı zıpkını olabildiğince kaldırdı. Tüm gücüyle, artan gücüyle havaya kaldırdığı zıpkını, balığın göğsüne kadar kaldırdığı büyük yüzgecinin arkasına sapladı. Demirin ete girişini hissederek abandı, bütün gücüyle itti zıpkını.

İçindeki ölümün gücüyle canlanan balık, olanca uzunluğuyla, genişliğiyle, tüm ihtişamını kullanarak olağanüstü bir sıçrayış yaptı. Sanki bir an havada asılı kalmıştı. İhtiyar adamın ve sandalın üstüne sular sıçratarak denize düştü.

İhtiyar adamın tüm gücü tükenmişti. Bitkin düşmüş, çevresindeki hiçbir şeyi seçemiyordu. Ancak zıpkının sicimini açıp yaralar içindeki elleri arasından ağır ağır salmaya başladı. Gözleri yeniden etrafın netliğini yakaladığında, balığın gümüş karnının yüzeyde sırt üstü yattığını gördü.

Zıpkının ucu balığın başının yanından görünüyordu. Deniz, balığın yüreğinin kızıllığına boyanıyordu. Derinliği bir milden fazla olan bu mavi sularda önce koyu koyu birikti. Bir bulut gibi yayıldı sonra. Gümüş renkli koca balık, ölü bedenini yalnızca dalgaların salladığı kadar kımıltısızdı. İhtiyar adam bir netleşip bir bulanan bakışlarla balığı süzdü. Sonra zıpkının sicimini başaltındaki tahtaya dolayarak yaslandı. Başını elleri arasına alarak “Kafamı toparlamalıyım” diye mırıldandı. “Yorgun bir ihtiyarım ben. Ama kardeşimi, bu koca balığı öldürdüm ve şimdi işin hamallık kısmı başlıyor.”

“Bu balığı sandalın yanma bağlamak için halatı ve ilmikleri hazırlamalı” diye düşündü. “Şimdi iki kişi olsaydık da sandalı boşaltıp balığı yukarı alabilseydik, yine de sığmazdı. Bütün hazırlıkları yapıp onu sandala çekip bağlamalı, ardından da direği dikip yelken açarak evin yolunu tutmalıyım.”

Balığı kancayla sandala doğru çekmeye başladı. Sandala bağlayabilmek için ipi solungaçlarından geçirip ağzından çıkaracak, kafasını başaltına bağlayacaktı.

“Ona bakmak, onu dokunmak, onu hissetmek istiyorum” diye düşündü. “Tüm varlığım o… Ama onu duymak istememin sebebi bu değil. Zıpkına abanırken yüreğini avcumda hissettim. Şimdi onu yanma çekip ilmiği kuyruğundan, bir de karnından geçirip sıkıca sandala bağla.”

“Hadi bakalım, ihtiyar” dedi. “İş başına.” Sonra küçük bir yudum su içti. “Savaş bitti ama iş bitmedi. Daha yapılacak bir yığın iş var.” Önce gökyüzüne baktı ihtiyar, sonra da balığa. Uzun uzun güneşi gözledi. “Herhalde öğle vakitleridir” diye düşündü. “Alize geliyor. Oltaların da hayrı kalmadı artık. Ama eve döndüğün zaman ufaklıkla hepsini tamir edersin.”

“Hadi bakalım, balık…” dedi, “Gel!..”

Ama balık yerinden hiç kımıldamıyordu. Dalgalarla sallanarak yatıyordu suda. İhtiyar adam küreklere asılıp sandalı balığın yanına getirdi.

Balığın başı sandalın bordasına dayandığında bile balığın büyüklüğüne inanamıyordu. Zıpkının siciminin ucunu çözdü, balığın solungaçlarından birinden geçirip ağzından çıkardı. Burnunun ucuna bir tur dolayıp diğer

solungacından geçirdi. Burnuna bir tur daha doladı. Daha sonra iki ucu düğümleyip başaltına bağladı. Geri kalan ipi keserek balığın kuyruğunu bağlamak üzre sandalın kıçına geçti. Balığın çizgileri ve kuyruğu leylâk rengi kalmış, gövdesi gümüş ve mor bir renge bürünmüştü. Çizgilerin her biri bir karıştan daha genişti. Gözleri bir periskobun aynaları gibi, bir âyindeki azizlerin gözleri gibi birbirinden ayrıydı.

İhtiyar adam, “Bu balık başka türlü öldürülemezdi” dedi. Sudan aldığı o küçük yudumdan beri kendini daha iyi hissediyordu. Kafası yerindeydi ve artık balık elinden kaçamazdı.

“En az yedi yüz kilo gelir” dedi. “Belki de daha fazla. Temizlendikten sonra kalan üçte ikisini satsam… Altmış sentten… Kafam pek yerinde değil. Bu hesabı kalemsiz yapamam. Büyük Di Maggio şimdi burada olsa, benimle gurur duyardı. Kemik mahmuzu falan yok bende ama ellerim ve sırtım çok kötü durumda.”

Kendi kendine “Kemik mahmuzu da ne acaba?” diye sordu. “Belki bizde de vardır ama farkında değiliz.”

Balığı teknenin baş kısmına, ortasına ve kıçına bağladı. Balık öyle büyüktü ki, sanki ihtiyarın sandalı, koca bir tekneye yanaşmış gibi görünü-
yordu. Yolculuğu daha rahat yapabilmek için kestiği bir parça iple açılmasın diye balığın ağzını sıkıca bağladı. Sonra direği dikerek kanca gibi kullandığı sopayla güneybatıya doğru hareket etti.

İhtiyar balıkçının güneybatı yönünü saptamak için pusulaya gereksinimi yoktu. Esen alizeyi ve yelkenin şişerken nereden rüzgâr aldığını görmesi yeterliydi.

“Yiyecek bir şeyler bulmak için küçük oltanın ucuna bir kaşık bağlayıp salsam, bir parçacık daha su içip ağzımı ıslatsam fena olmayacak” diye düşündü. Yemlik sardalyeler kokuşmuştu. Kaşık da bulamadı. Yanından geçtiği sırada Gulf yosunlarından alarak salladı ve yosunların arasından sandala küçük karidesler döküldü. Bir düzineden fazla karides, sandalda pire gibi sıçrayıp duruyorlardı. Baş ve işaret parmaklarını kullanarak kafalarını koparan ihtiyar adam, karidesleri kabuklarıyla, kuyruklarıyla

yedi. Çok küçüktüler. Ama tatları iyiydi ve besleyici olduklarını biliyordu. Şişede iki içimlik suyu kalmıştı. Karidesleri yedikten sonra yarısını içti. Sandal, yükünün ağırlığına rağmen oldukça iyi görünüyordu. Bu yaşadıklarının bir düş olmadığını anlaması için ellerine bakması, sırtını sandalın kıçına dayaması yeterliydi. Bir ara, sonlara doğru, umutsuzluğa kapılmış, balığı yakalamasının bir düş olduğunu sanmıştı. Balık sudan çıkıp da bir süre havada asılı gibi kalınca, bunda bir gariplik olduğunu sezmiş, gözlerine inanamamıştı. O sıralarda gözleri de iyice kararmıştı ama şimdi her zamanki gibiydi, tam bir netlikle görebiliyordu.

İşte, balık karşısındaydı. Ellerindeki yaralar, sırtındaki acı… Bir düş değildi ya!.. "Eller çabucak iyileşir" diye geçirdi aklından. "İyice kanattım onları ve tuzlu su da iyi gelecektir. Gulf Stream'in karanlık suları buna en iyi ilâçtır. Şimdi önemli olan kafayı toparlamak. Eller, üzerlerine düşen görevi başarıyla yerine getirdiler. İyi gidiyoruz. Ağzı kapalı, kuyruğu da dimdik… Kardeş kardeş ilerliyoruz." Ardından kafası karışmaya başladı: "O mu beni götürüyor, ben mi onu götürüyorum?" diye düşündü. "Onu sandalın peşinden sürüklesem sorun yok." Balık tüm ihtişamıyla sandalın içinde olsa da mesele yoktu. Ama yan yana gidiyorlardı. "O beni götürüyor olsa ne fark eder?.." diye kendi kendine söylendi ihtiyar adam. Kurnazlıkta ben ondan üstünüm. Bağışlamakta da… Gerçi o da bana bir kötülük gelsin istemiyor ya!"

Sandal hızla ilerliyordu. Elini suyun içinde tutan ihtiyar adam kafasını toparlamaya çalıştı. Kümülüs bulutları vardı gökte, kümülüslerin üstünde de sirüsler. Bunları, gören ihtiyar, meltemin bütün gece devam edeceğini anladı. Kendini tüm bunların doğruluğuna inandırmak için hep balığa bakıyordu. Evet, gerçekti.

Bir saat kadar sonra ilk köpekbalığının saldırısına uğradı. Tesadüfen gelmemişti köpekbalığı buraya. Denize çöken bir mil derinliğindeki karanlık kan bulutu çekmişti onu. O kadar hızlı ve dikkatsizce gelmişti ki, mavi suları yarıp dışarı fırlamıştı. Güneş ışınlarıyla parıldayarak suya daldı ve kokuyu alıp sandalın ve balığın gittiği yöne doğru ilerlemeye başladı.

Ara sıra izi kaybediyor, sonra tekrar buluyor ya da buluyor gibi olarak hızla sandala doğru yüzüyordu. Mavi suların en hızlılarından biriydi bu: Çok

büyük bir Maka. Her yeri güzeldi, dişlerinden başka. Sırtı kılıç balığının sırtı gibi mavi,

karnı gümüş rengindeydi. Düzgün ve parlak bir derisi vardı. Ağzı dışında kılıçbalığına benziyordu. Çenesini sımsıkı kenetlemiş, yüzgeciyle suyu bıçak gibi keserek bütün hızıyla yüzüyordu. Kapalı ağzında içe doğru kıvrılmış sekiz sıra dişi vardı. Birçok köpekbalığında olduğu gibi piramit şeklinde değildi bu dişler. İhtiyarın elinin içe doğru bükülmüş parmakları kadar büyüklerdi neredeyse. İki yanları da bıçak gibi keskindi. Sanki denizdeki tüm balıkları yemek için yaratılmıştı. O kadar hızlı ve güçlüydü ki, ondan başka düşmanları yok gibiydi.

Kan kokusu alınca daha da hızlandı. Mavi yüzgeciyle suyu yararak yaklaşıyordu.

Köpekbalığının gelişini gören ihtiyar adam, onun korkusuz ve dilediğini yapan bir balık olduğunu anladı. Köpekbalığını gözleyerek zıpkını hazırlayıp ipi bağladı. Kılıçbalığını bağlamakta kullandığı için zıpkının ipi iyice kısalmıştı.

İhtiyar adam kendini çok iyi hissediyordu. Karşı koyacaktı ama pek umutlu değildi. “Devam etmeyecek kadar güzeldi!” diye geçirdi aklından. Bir yandan köpekbalığını gözlerken, bir yandan da tuttuğu büyük balığa bakıyordu. “Belki de bir rüyaydı” diye düşündü. “Saldırmasına engel olamam. Ama belki onu yenebilirim. Dentuso!.. Kahpenin dölü!”

Köpekbalığı olanca hızıyla teknenin arkasına doğru yaklaştı. Balığın yanma geldiğinde ağzının açıldığını gördü ihtiyar adam. Köpekbalığı garip gözlerini büyüterek keskin dişlerini kılıcın kuyruğunun üstündeki ete gömdü. Başını sudan çıkarmıştı, gövdesi de görünüyordu. İhtiyar adam zıpkını elinde tutarken kılıcın derisiyle etinin kopuşunu duydu. Zıpkını köpekbalığının başına, gözlerinin arasındaki çizgiyle burnundan geçen çizginin kesiştiği noktaya nişanladı. Böyle çizgiler yoktu aslında. Kocaman, sivri, mavi bir kafa vardı, kocaman gözler, açılıp kapanarak çiğneyen çeneler vardı. Ama beyin tam o noktadaydı işte. İhtiyar adam da o noktayı vurdu. Zıpkını bütün gücüyle, kana bulanmış elleriyle fırlattı. Umutsuzlukla fırlattı. Ama dirençle, büyük bir kinle…

Köpekbalığı yan döndü… Cansız gözlerini gördü onun, sonra sicime iki kere dolanarak sarsıldı. İhtiyar adam köpekbalığının öldüğünü anladı. Ama köpekbalığı kabullenmiyordu ölümü. Sırt üstü suya uzandı, çenelerini boşlukta çatırdatıyordu. Kuyruğuyla bir motor gibi suyu köpürterek uzaklaştı. Gövdesinin dörtte üçü suyun üstündeydi. İp gerildi, titredi, sonra koptu. Köpekbalığı hiç kıpırdamadan bir an suyun üstünde kaldı, sonra da batmaya başladı. İhtiyar adam onun yavaş yavaş batışını izliyordu.

Yüksek sesle, “Yirmi kilo kadar götürdü!” dedi. “Zıpkını ve sicimi de…” diye düşündü. “Benim balığın kanı suya yayılmaya devam ediyor. Demek ki başkaları da gelecek!”

Bir parçası koparıldığından beri balığa bakmak istemiyordu ihtiyar adam. O parça sanki balıktan değil de kendisinden kopmuş gibi hissediyordu.

“Balığıma saldıran köpekbalığını öldürdüm ya!” diye düşündü. “Üstelik bugüne dek gördüklerimin en büyüğü. Ve bugüne dek çok büyüklerini de gördüm.”

“Devam edemeyecek kadar güzeldi bu yaşananlar!” diye düşündü. “Keşke bütün bunlar bir düş olsaydı da onu hiç yakalamasaydım. Yatağımda, gazetelerin üstünde yatıyor olsaydım.”

“İnsanoğlu kaybetmek için yaratılmamıştır ama…” dedi, “Yok edilebilir! Fakat yenik düşürülemez!”

“Yine de balığı öldürdüğüme üzüldüm” diye geçirdi aklından. “İşler şimdi aksi gidiyor, zıpkınım bile yok. Dentuso yeteneklidir, güçlüdür, akıllıdır!.. Acıma nedir bilmez. Ama ben ondan çok daha akıllıydım. Belki de değildim” diye düşündü, “Belki kullandığım silâhlar daha iyiydi, hepsi bu…”

Yüksek sesle, “Boşver, ihtiyar” dedi. “Yoluna devam et, tekrar geldiklerinde bakarsın bir çaresine.”

“Ama düşünmeliyim” diye geçirdi içinden. “Şu anda sahip olduğum tek şey o. Bir o, bir de beyzbol… Büyük Di Maggio, balığı tam beyninden vuruşumu görse acaba beğenir miydi? Ama bunun önemi yok” diye düşündü. “Kim olsa yapardı. Ama ellerim de kemik mahmuzları kadar güçlük çektirmedi mi bana? Bilemem ki… Topuğum sapasağlam, yalnız bir keresinde, yüzerken bir vatozun üstüne basmıştım, bacağım dizlerime kadar uyuşmuştu, dayanılmaz bir acıydı.”

“Neşeli şeyler düşün, ihtiyar!” dedi. “Geçen her dakika eve biraz daha yaklaşıyorsun. Şimdi çok daha hızlı gidiyorsun, yükün yirmi kilo hafifledi.”

Akıntının içlerine varınca olabilecekleri çok iyi biliyordu. Ama şimdilik yapılabileceği hiçbir şey yoktu.

Yüksek sesle, “Var!..” dedi. “Küreklerden birinin sapına bıçağımı bağlayabilirim.”

Yeke, koltuğunun altında, yelkeni ayağıyla kullanarak bıçağını küreklerden birinin sapma bağladı.

“İşte tamam!” dedi, “Hâlâ bir ihtiyarım!.. Ama silâhsız değilim.”

Meltem tazelenmiş, hızları biraz daha artmıştı. Balığın baş taraflarına bakıyordu sadece, yeni bir umut kaplamıştı benliğini.

“Umutsuzluğa kapılmak ne saçma bir şey!” diye düşündü. “Üstelik de günah. Günahın sırası mı şimdi” diye düşündü. “Günahsız da bir sürü dert var. Hem benim böyle şeylere pek aklım ermez.

Pek aklım ermez… Galiba inanmıyorum da. Balığı öldürmek belki de günahtı. Yaşamak için, başkalarını beslemek için bile yapsam, yine de günahtı. Öyleyse her şey günah! Günahı düşünme. Bunu düşünmenin sırası değil. Zaten bunu düşünmek için para alan bir sürü insan var. Bırak da onlar düşünsünler. Balıklar nasıl balık olarak yaratılmışlarsa, sen de balıkçı olarak yaratılmışsın. Saint Pedro da balıkçıydı, büyük Di Maggio’nun babası da…”

Kendisini oyalayan şeyler üstünde düşünmeye bayılırdı, okuyacak bir şey yoktu, radyosu da yoktu… Onun için de sürekli düşünüyor, günah hakkındaki düşüncelerden sıyrılamıyordu. “Sadece yaşamak için, etini satmak için öldürmedin bu balığı” diye düşündü. “Gururun için öldürdün, balıkçı olduğun için öldürdün. Onu öldükten sonra da canlıyken sevdiğin gibi sevdin. Eğer seviyorsan, günah değildir öldürmek. Yoksa daha mı günah?”

Yüksek sesle, “Çok düşünüyorsun, ihtiyar!” dedi.

“Dentusoyu öldürmek hoşuna gitti ama” diye düşündü. “O da karnını senin gibi balıkla doyuruyor. Bazı köpekbalıkları gibi artıklarla geçinen hayvanlardan değildir, aç gözlü de değildir. Güzeldir, soyludur, korku nedir bilmez.”

Yüksek sesle, “Ve kendimi korumak için öldürdüm onu” dedi. “Hem de nasıl öldürdüm ya!..”

“Zaten” diye düşündü, “Herkes, her şeyi öldürüyor. Balıkçılık beni yaşatıyor; fakat aynı zamanda öldürüyor da… Çocuk yaşatıyor beni” diye düşündü. “Boşvermeliyim bunlara. Kendimi kandırmasam iyi olacak!”

Sandalın yanından eğilip köpekbalığının kopardığı yerden bir parça et alarak ağzına atıp çiğnedi. Balığın eti güzeldi, lezzetliydi. Diri ve suluydu; et gibiydi ama kırmızı değildi. Lif lif de çözülmüyordu, çok para ederdi. Ama kokusunun suya yayılmasını önlemenin hiçbir yolu yoktu. İhtiyar adam kendini çok kötü anların beklediğini biliyordu.

Rüzgâr durmadan esiyordu. Kuzeydoğuya dönmüştü biraz. Demek ki kesilmeyecekti. İhtiyar adam inceden inceye ufku gözledi. Ama ne bir yelken, ne bir tekne, ne de bir gemi dumanı gördü. Sandalın önünde sıçrayıp iki yana düşen uçanbalıklar vardı sadece, bir de sarı Gulf yosunları. Tek bir kuş dahi göremedi.

Kıçta dinlenerek, ara sıra balıktan bir parça et koparıp çiğneyerek dinlenmeye, güç kazanmaya çalışarak iki saat kadar gitmişti ki, iki köpekbalığından ilkini gördü.

“Ay!..” diye bağırdı, “Galanos!..”

İlk yüzgecin hemen arkasında ikinci yüzgecin de belirdiğini görmüştü şimdi. Koyu renkte, üçgen biçimindeki yüzgeçlerden, kuyrukların iki yana sallanışından anlaşıldığına göre, bunlar kürek burunlu köpekbalıklarıydı. Kokuyu almış, heyecanlanmışlardı. Uzun süredir aç kalmış olmalarının aptallığıyla, o heyecan içinde, kokuyu bir kaybediyor, bir buluyorlardı. Ama sürekli yaklaşıyorlardı.

İhtiyar adam yelkenin ipini dümene bağlayıp sabitledi. Sonra sapma bıçağım bağladığı küreği eline aldı. Küreği kaldırabildiği kadar kaldırdı usulca; çünkü ellerinin acısı dayanılmazdı. Ellerinin tutukluğunu gidermek için parmaklarını hafifçe hareket ettirdi. Acıyı şimdiden duysunlar diye sıkıca yumdu sonra. Köpekbalıklarının gelişlerini gözlemeye koyuldu. Geniş, yassı, kürek biçimli kafalarını, beyaz uçlu geniş yüzgeçlerini görebiliyordu. Bunlar iğrenç balıklardı, pis kokar, artıklarla yaşarlardı. Ama saldırmaktan, öldürmekten çekinmez, karınları açken küreklere, sandalların dümenlerine dahi saldırırlardı. Su yüzünde uyuyan kaplumbağalara saldırıp kollarını, bacaklarını koparanlar işte bunlardı. Karınları aç olmaya görsün, sudaki insanlara, üstlerine balık kanı bulaşmamış, balıksı kokmayan insanlara bile saldırırlardı.

“Ay!..” dedi ihtiyar adam. “Galanos!.. Gelin bakalım!”

Geldiler. Ama mako gibi değildi gelişleri. Biri dönüp sandalın altına girdi ve gözden kayboldu. İhtiyar adam sandalın sarsıldığını, köpekbalığının saldırısını hissetti. Diğeri incecik sarı gözleriyle ihtiyar balıkçıya bakıyordu. Daha sonra yarım çembere benzeyen ağzıyla o da saldırıya geçti. Balığın önceden bir parçası koparılmış olan yerine yapıştı. Kahverengi kafasından sırtına uzanan çizgi, beyninin omurilikle nerede birleştiğini net bir biçimde ortaya çıkarıyordu. İhtiyar adam küreğin sapma bağlı olan bıçağı işte tam o noktaya sapladı, çekti. Köpekbalığının kedi gözlerine benzeyen sarı gözlerine sapladı ardından. Köpekbalığı, avım bırakıp battı. Ölürken, kopardığı parçayı yiyordu.

Diğer köpekbalığının avını parçalayan saldırıları sandalı sarsmaya devam ediyordu. İhtiyar adam, köpekbalığı ortaya çıksın diye yelkenin ipini gevşeterek sandalın yana açılmasını sağladı. Köpekbalığını görünce eğilip bıçağı sapladı. Etine saplanmıştı. Köpekbalığının derisi kalın olduğu için bıçak çok zor saplanmıştı. Sadece elleri değil, sırtı da acımıştı. Ama köpekbalığı, başı yukarıda, hızla çıktı yukarıya, burnunu sudan çıkarıp balığa yapıştırdığı sırada, ihtiyar adam yassı kafasının tam ortasına sapladığı bıçağı çekip aynı noktaya yeniden sapladı. Köpekbalığı, dişlerini avına geçirmişti, bırakmıyordu. İhtiyar adam bıçağı bu sefer de sol gözüne sapladı. Köpekbalığı avını hâlâ bırakmıyordu.

“Olmadı mı?” dedi ihtiyar adam ve omurilikle beynin arasına sapladı bıçağı. Kolayca saplamıştı, kıkırdağın yanlışını işitti. Küreği çekti, kenetlenen çenelerini açmak için bıçağı köpekbalığının ağzına sokarak bıçağı büktü. Köpekbalığı avını bırakırken, “Defol, galanos!” dedi. “Bir mil derine gömül. Arkadaşının yanına git, kim bilir, belki de anandır.”

İhtiyar adam ucundaki bıçağı silip küreği yerine bıraktı. Yelkenin ipini buldu, yelken şişti. Sandal yeniden ilerlemeye başladı.

Yüksek sesle, “Dörtte birini, en etli yerlerini götürdüler!” dedi. “Keşke tüm bunlar bir rüya olsaydı, keşke hiç yakalamasaydım onu. Üzgünüm, balık, her şey aksi gidiyor!” Durdu. Balığa bakmak istemiyordu. Kanı akıp gitmiş, rengi aynanın sırrına dönmüştü. Çizgileri hâlâ seçiliyordu.

“Bu kadar açılmamalıydım, balık!” dedi. “İkimiz için de iyi olmadı bu. Üzgünüm!..”

“İş bu kadar değil” dedi kendi kendine. “Bıçağın ipine bak bakalım kesilmiş mi? Ellerini de yokla… Çünkü yine gelecekler.”

Küreğin sapındaki bıçağın ipini yokladıktan sonra, “Bir de biley taşım olsaydı!..” dedi ihtiyar adam. “Bir de biley taşı almalıydım yanıma.”

“Bir sürü şey almalıydım” diye düşündü sonra. “Ama almadın işte. Almadığın şeylere yanmanın sırası mı şimdi! Elinde olanla ne yapabilirsin, sen ona bak!”

Yüksek sesle, “Bu kadar nasihat yeter!” dedi, “Bıktım artık.”

Yekeyi koltuğunun altına alıp ellerini suda yıkadı. Sandal ilerliyordu.

“Şu sonuncu, Tanrı bilir ne kadarını götürdü!..” dedi. “Ama sandal şimdi çok daha hafif.” Balığın altından ne kadar koparıldığını düşünmek bile istemiyordu. Köpekbalığının sandalı sarsarak her saldırışının koparılan bir parça olduğunu biliyordu. Balık, ardında köpekbalıkları için patika genişliğinde bir iz bırakıyordu denize.

“Şu balık var ya” diye düşündü, “İnsana bütün kış yetecek büyüklükteydi! Boşver şimdi bunları, düşünme. Dinlen, hiç olmazsa kalanını koruyabilmek için ellerini iyileştirmeye bak. Benim ellerimdeki kan kokusu senin suda bıraktığın bu kokunun yanında ne ki! Üstelik o kadar da kanamıyor. Ciddiye alınacak bir kesik değil. Kanaması belki de iyidir, kasılmaz. “Şimdi düşünmem gereken ne?” diye düşündü. “Hiçbir şey. Hiçbir şey düşünmemeli, yalnızca diğerlerini beklemeliyim. Keşke bir rüya olsaydı bu!” diye düşündü. “Ama kim bilebilir? Belki sonu iyi olur.”

Daha sonra gelen yassı burunlu, yalnız bir köpekbalığıydı. Bir insanın başını içine alacak kadar açtı ağzını ve avına saldırdı. İhtiyar, canavarın balığa saldırmasını bekledi, sonra küreğin sapındaki bıçağı tam beynine sapladı. Köpekbalığı debelenerek geriye sıçrayınca bıçak kırılıverdi.

İhtiyar adam yeniden dümene geçti. Koca köpekbalığının suya ağır ağır gömülüşüne bakmadı bile. Önce kocamandı, sonra küçüldü, küçüldü, minicik oldu. Bunu seyretmekten hoşlanırdı ihtiyar adam. Ama bakmadı.

“Kanca var…” dedi, “Ama işe yaramaz. İki küreğim, yeke, bir de küçük sopa… İşte elimde kalanların tümü!”

İçinden “Artık yendiler beni!” diye geçirdi. Köpekbalıklarını sopayla öldüremeyecek kadar yaşlıyım. Ama kürekler var, küçük sopayla yeke var… Sonuna dek direneceğim.”

Islatmak için ellerini tekrar suya soktu. Akşam olmak üzreydi. Deniz ve gökyüzünden başka hiçbir şey görünmüyordu. Rüzgâr, hızını daha da artırmıştı. Birazdan karayı görmeyi umuyordu.

“Yoruldun, ihtiyar!..” dedi, “İliklerine dek yoruldun.”

Deniz, gün batımını yaşıyordu. Kılıcın ardında bıraktığı kanlı izden koyu renk iki yüzgecin yaklaştığını gördü. Yan yana yüzerek dosdoğru sandala geliyorlar, kokuyu aramıyorlardı bile…

Yekeyi sıkıştırıp yelkenin ipini bağladı, sopayı almak için kıçaltına uzandı. Kırılmış bir kürek sapıydı bu… Kesilmiş, yetmiş beş santim kadar kalmıştı. Kısa olduğu için de ancak tek elle kullanılabilirdi. Sağ eline alıp sıkıca tutarak bir yandan bileğini oynatırken, diğer yandan köpekbalıklarının gelişini gözlüyordu. İkisi de galanostu.

“Bırakayım birincisi saldırsın, ya burnunun ucuna ya da alnının tam ortasına vururum!” diye düşündü.

İki köpekbalığı birlikte yaklaştılar, yakındakinin ağzını açıp dişlerini balığın gümüş rengi etine batırdığını görünce, ihtiyar adam sopasını kaldırıp köpekbalığının geniş kafasına hızla vurdu. Vururken lâstiğe benzer o sertliği hissetti. Kemiğin katılığını da duymuştu ama burnunun ucuna doğru bir kere daha indirdi sopayı, köpekbalığı avını bırakarak ağır ağır battı.

Diğer köpekbalığı bir yaklaşıp bir uzaklaşıyordu bu arada. Ağzını açarak saldırdı. Kapadığında ağzının kenarlarından beyaz etlerin sarktığını gördü ihtiyar adam. Sopayı indirip balığın kafasına vurabildi sadece. Köpekbalığı ihtiyara bakarak kılıçtan bir parça kopardı. İhtiyar adam sopayı bir kere daha indirdi. Ama köpekbalığı o sırada kopardığı parçayı yutmak için uzaklaşıyordu. Sopa, köpekbalığının lâstiğe benzer kalın derisini buldu.

“Hadi gel, galanos!” dedi ihtiyar adam, “Tekrar gel.”

Köpekbalığı şimşek hızıyla gelip balığı tam dişlediği sırada ihtiyar adam elindeki sopayı bir kere daha indirdi; bütün gücüyle, kaldırabildiği kadar yüksekten indirdi. Beynin altındaki kemiğe isabet ettirdiğini anladı. Bir kere

daha aynı yere vurdu. Sersemleyen köpekbalığı usulca bir parça daha kopardı ve balığı bırakarak suya gömüldü.

İhtiyar adam yeniden gelebilirler diye bekleyerek etrafı gözledi. Ama gelmediler. Sonra birinin suda çember çizerek yüzdüğünü gördü. Diğeri görünmüyordu.

“Onları zaten haklayamazdım!” diye düşündü. “Ama eskiden olsa öldürürdüm. İkisini de epeyce hırpaladım, herhalde durumları çok da iyi sayılmaz. Yanımda iki elimle kullanabileceğim bir sopa olsaydı, birinciyi mutlaka öldürürdüm. Hâlâ…” diye düşündü.

Balığa bakmak istemiyordu. Yarısını yitirdiğini biliyordu. Köpekbalıklarıyla savaşırken güneş batmıştı.

“Neredeyse karanlık basar!..” dedi. “Havana’nın ışıklarını görürüm. Eğer doğuya sürüklendiysem yeni plajlardan birinin ışıklarını görmem gerekir.”

“Sanırım çok uzaklarda değilim” diye düşündü. Umarım benim için telâşlanmazlar. Ufaklık telâşlanmıştır ama bana güvenir. Özellikle ihtiyar balıkçılar meraklanır. Başkaları da…” diye düşündü, “İyi bir köyde yaşıyorum!..”

Balık perişan bir hâlde olduğu için onunla konuşamıyordu artık. Birdenbire aklına bir şey geldi.

“Yarım balık!..” dedi, “Bu kadar açıldığım için üzgünüm. Bu ikimiz için de iyi olmadı. Ama bir sürü köpekbalığı öldürdük seninle birlikte. İkimiz bir sürü de köpekbalığı yaraladık. Sen şimdiye kadar kaç tane öldürmüştün, ihtiyar balık? Tependeki o kılıç süs değil ya.”

Balığı düşünmekten hoşlanıyordu, denizde rahatça yüzebilse, karşısına çıkan köpekbalıklarına kim bilir neler yapardı. “Kılıcını kesip onunla dövüşsem” diye düşündü. Ama ne baltası vardı, ne de bir bıçağı.

“Bir balta ya da bir bıçağım olsaydı, kesip küreğin sapına bağlar, esaslı bir silâh elde ederdim. O zaman ikimiz birden şu canavarlara karşı koyardık.

Bir de gece yarısı gelirlerse bakalım o zaman ne yapacaksın? Ne yapabilirsin ki?..” “Dövüşebilirim!..” dedi, “Ölünceye dek dövüşürüm onlarla!”

Karanlık gittikçe büyüyordu; rüzgârın, şişen yelkenin altında kendini ölmüş gibi hissediyordu ihtiyar balıkçı. İki elini kavuşturup avuçlarını yokladı. Ölmemişlerdi!.. Parmaklarını açıp kapadıkça hayatın acısını duyabiliyordu. Sırtını kıça dayadı, ölmediğini anladı. Omuzları öyle söylüyordu.

“Balığı yakalarsam dua okuyacağıma dair yemin etmiştim” diye düşündü. “Ama şu anda okuyamayacak kadar yorgunum. İyisi mi çuvalı alıp omuzlarıma örteyim.”

Kıçta uzanmış dümeni tutuyor, ufukta ışığın belirmesini kolluyordu. “Yarısını kurtardım!..” diye düşündü. “Belki şansım döner de kalan yarısını kaptırmam artık!.. Dönmeli.”

“Yok!..” dedi, “Bu kadar açılmakla şansını sen kendin döndürdün!”

Yüksek sesle, “Aptallık etme!..” dedi. “Uyuma, çevreyi gözle… Belki şansın döner.”

“Satılan bir yer varsa, gidip biraz ‘Şans’ almak isterdim” dedi. “Peki neyle alırdım?” diye sordu kendi kendine. “Yitmiş bir zıpkın, kırık bir bıçak ve işe yaramayan şu iki elle mi?..”

“Neden olmasın?..” dedi. “Denizde geçirdiğin seksen dört gün onu elde etmek için çabaladın. Az kalsın bunu da başarıyordun…”

“Aptalca şeyler düşünmemeliyim!..” diye geçirdi akimdan. “Şans, insanın karşısına çok çeşitli biçimlerde çıkar. Kim tanıyabilir onu?.. Ama ne biçimde çıkarsa çıksın, bir parça almak ister, karşılığında da ne isterlerse verirdim.”

“Işıkların parıltısını bir görebilseydim” diye düşündü. “Amma da çok şey istiyorum!.. Ama şimdilik tek isteğim bu. Yekeyi rahatça kullanabilmek için kıça iyice yerleşmeye çalıştı; çektiği acılar, ölmediğinin işaretiydi.

Gece saat on sularında, birtakım ışıkların suda yansıyan parıltılarını gördü. Ay doğmadan önce beliren hafif aydınlığa benziyordu. Sonra gittikçe yükselen rüzgârın kabarttığı okyanusun ötesinde daha da belirginleştiler. Dümeni ışıklara doğru çevirdi. Akıntının pek de uzakta olmadığını düşündü.

“Neredeyse bitti!..” dedi. “Herhâldeyine saldırırlar. Ama silâhsız bir insan onlarla karanlıkta nasıl başa çıkabilir?..”

Her yanı tutulmuştu, ağrılar içindeydi. Gece soğuğunda vücudundaki yaralan, zedelenen yerleri sızlıyordu. “Umarım yeniden dövüşmek zorunda kalmam!..” diye geçirdi. “Ne olurdu tekrar dövüşmek zorunda kalmasam?..”

Daha gece yarısı olmadan önce yeniden dövüşmek zorunda kaldı. Artık dövüşmenin hiçbir faydasının olmadığını biliyordu. Sürüyle saldırmışlardı! Yüzgeçlerinin suda çizdiği çizgileri, bir de balığa saldırırken ortaya çıkan fosforlu parıltılarını görebiliyordu. Sopayla kafalarına vurduğunda çıkan sesi, çenelerini açıp kaparken birbirine çarpan dişlerinin sesini duydu. Sandalın hareketlerini hissedebiliyordu. Yine altına girmişlerdi. Sopayı umutsuz bir şekilde seslerin geldiği yerlere indiriyordu; bir şey tam o sırada sopayı kapıp gitmişti.

Dümenden çıkardığı yekeyle vurmaya başladı. İki eliyle sıkıca tutarak aralıksız vuruyor, vuruyordu. Ama başaltına kadar yanaşmışlardı şimdi, teker teker, sonra hep birden saldırıyorlar, balıktan bir parça koparıyor, sonra uzaklaşıyorlardı. Onlar dönünceye dek etler denizde parıl parıl parlıyordu.

Başaltına en son tek başına bir köpekbalığı geldi. İhtiyar adam her şeyin bittiğini hissetti. Yekeyi köpekbalığının kafasına indirdi. Köpekbalığı, avının ağır başına yapışmıştı, bir türlü koparamıyordu. Bir daha, bir daha, bir daha indirdi, yeke kırıldı. Yekenin kırılmasıyla sivrilen ucunu köpekbalığına iyice sapladı. Saplandığını anlayınca çekip bir daha sapladı. Köpekbalığı, avını bırakıp yuvarlanarak uzaklaştı. Sürünün son balığıydı bu, bundan sonra gelen olmadı; çünkü yiyecekleri bir şey kalmamıştı.

İhtiyar adam zorlukla soluk alıyordu şimdi, ağzında garip bir tat vardı. Bakirimsi, şekere benzeyen bir tat; bir an ürktü ama çok önemli bir şey değildi.

Okyanusa tükürerek, “Alın bakalım!..” dedi, “Bunu yiyin. Bir insan öldürdüğünüzü zannedersiniz.”

Korkunç bir yenilgiye uğradığının bilincindeydi artık; kıça gitti, elindeki yeke parçasıyla dümeni idare edebileceğini gördü. Çuvalı omuzlarına örtüp sandalı gideceği yöne doğru çevirdi. Hızla ilerliyordu; ne bir düşünce, ne de bir his vardı şimdi. Her şeyi ardında bırakmış, limana varmak için yekeyi mümkün olduğunca iyi kullanmaya çalışıyordu. Geceleyin kılıcın iskeletine köpekbalıkları yanaştı, sofrada kalmış son kırıntılara yanaşanlar gibi. İhtiyar adam onların gelişine hiç oralı olmadı. Hızla ilerlemekten başka bir şeyi umursamıyordu. Sadece yanındaki yük hafiflediği için sandalın usulca kayarak gidişine dikkat etti.

“Sandal iyi dayandı!” diye düşündü. “Şimdiye kadar hiçbir yerine bir şey olmadı, yalnızca yekesi kırıldı. Onu da onarmak sorun değil.”

Akıntıya girdiğinin farkına varmıştı, kıyı boyunca uzanan köylerin ışıklarını görebiliyordu. Nerede olduğunu anladı, kıyıya varmak işten bile değildi.

“Rüzgâr tüm balıkçıların dostudur zaten. Ama zaman zaman!.. Deniz de öyle… Bazen dost, bazen de düşman… Yatak da…” diye düşündü. “Yatak da dostumdur. Gerçek bir dost” diye geçirdi. “Teselli veren, dinlendiren bir dost. Yenilgi insanın işini kolaylaştırıyor. Yenilginin bu denli kolay olacağını hiç düşünmemiştim. Peki seni yenilgiye uğratan şey ne?..”

“Hiç kimse!..” dedi yüksek sesle, “Çok açıldım.”

Limana girdiğinde Terrace’ın ışıklarının sönmüş olduğunu gördü ihtiyar adam. Bu vakitlerde herkes yatmış olurdu. Meltem durmadan yükselmiş, hızla esiyordu. Ama limanda çıt çıkmıyordu, kayalıkların altındaki çakıllara doğru yöneldi. Yardımına gelecek kimse yoktu, sandalı olabildiğince yanaştırdı. Sonra çıkıp bir kayaya bağladı.

Yelken direğini çıkarıp yelkeni sararak bağladı. Direği omuzlayıp kulübesine doğru tırmanmaya başladı. İşte o anda ne kadar yorgun olduğunun farkına vardı. Bir an durup ardına baktı, sokak lâmbasının ışığı altında, sandalın kıçında dimdik yükselen büyük kuyruğu gördü. Bel kemiğinin çıplak, beyaz çizgisini, karanlık bir yığına benzeyen kafayı, uzanmış burnu ve bunların arasının boşluğunu gördü.

Yeniden yokuşu tırmanmaya koyuldu. Tepeye varınca omzundaki yelken direğiyle yere yığıldı ve bir süre öylece kalakaldı. Kalkmayı denedi. Ama buna gücü yetmedi. Omzundaki direkle bir süre oturup yolu gözledi. Bir kedi geçti uzaklardan, ihtiyar adam kediye, sonra da yola baktı sadece.

Omzundaki direği yere bırakıp ayağa kalktı. Direği kaldırıp yeniden omuzlayarak yola koyuldu. Kulübesine varıncaya dek beş kere daha oturup dinlenmek zorunda kaldı.

Kulübeye varınca direği duvara dayadı. Karanlıkta el yordamıyla bir şişe bulup birkaç yudum su içti. Sonra yatağa uzandı. Battaniyeyle omuzlarını, sonra sırtını, bacaklarını örttü. Kollarını uzatıp avuçlarını havaya doğru açarak gazetelerin üstünde yüzükoyun uyudu.

Çocuk sabahleyin kulübenin kapısından baktığında ihtiyar hâlâ uyuyordu. Öylesine sert bir rüzgâr esiyordu ki, o gün balığa çıkılmayacaktı. Çocuk geç vakte kadar uyumuş, sonra da her sabah yaptığı gibi ihtiyar adamın kulübesine gelmişti. İhtiyar adamın soluk alıp verdiğini görünce biraz rahatladı. Sonra ellerini görüp ağlamaya başladı. Biraz kahve getirmek için sessizce dışarı çıktı, yol boyunca ağladı.

Sandalın çevresine toplanan bir sürü balıkçı, sandala bağlı olan iskelete bakıyorlardı. İçlerinden biri pantolonunun paçalarını sıyırıp suya girmiş, elindeki iple iskeletin boyunu ölçüyordu.

Çocuk aşağı inmedi. Daha önce inmiş, balıkçılardan birinden sandalı kollamasını istemişti.

- İhtiyar nasıl?.. diye sordu balıkçılardan biri bağırarak.

- Uyuyor!.. diye karşılık verdi çocuk. Ağladığının görülmesine aldırmıyordu. Kimse rahatsız etmesin onu!..

İskeletin boyunu ölçen balıkçı,

- Burnundan kuyruğuna tam beş buçuk metreymiş!.. diye seslendi.
- Hiç şaşırmadım, dedi çocuk.

Terrace'a girip bir tas kahve istedi.

- Sıcak olsun, sütü, şekeri bol olsun.
- Başka?..
- O kadar. Uyandığı zaman ne yemek istediğini sorarım.
- Ne balıkmış!.. dedi Terrace'ın sahibi. Hiç kimse bunun gibisini görmemiştir. Gerçi dün senin getirdiğin iki balık da iyiydi…
- Tanrı benim balıkları kahretsin!.. dedi çocuk ve yeniden ağlamaya başladı.
- İçecek bir şey ister misin?.. diye sordu adam.
- İstemem, diye yanıtladı çocuk. Söyle de Santiago'yu rahatsız etmesinler. Birazdan dönerim.
- Üzüldüğümü söyle.
- Sağol.

Çocuk sıcak kahveyi ihtiyar adamın kulübesine götürdü, uyanana kadar da başında bekledi. Bir keresinde ihtiyar adam uyanıyormuş gibi geldi ona. Ama yeniden derin bir uykuya daldı. Çocuk yolun karşısına geçip kahveyi ısıtmak için biraz çalı çırpı topladı.

Sonunda ihtiyar adam uyandı.

- Kalkma!.. dedi çocuk. İç şunu.

Kahvenin birazını bir bardağa boşalttı. İhtiyar adam kahveyi alıp içti.

- Yendiler beni, Manolin! Yendiler!.. dedi.
- Seni yenen kılıç değil, o yenilmiş.
- Doğru…
- Sandala ve eşyalara Pedrico bakıyor. Başını ne yapacaksın?

- Pedrico doğrasın, yem olarak kullanılır.
- Ya kılıcı?..
- İstersen sende kalabilir.
- İsterim, dedi çocuk. Yapılacak diğer işleri düşünelim şimdi.
- Aradılar mı beni?
- Elbette aradılar. Hem motorla, hem de uçakla.
- Uçsuz bucaksız bir okyanusta küçücük bir sandalı bulabilmek çok zordur, dedi ihtiyar adam. Birisiyle konuşmanın kendi kendine konuşmaktan çok daha güzel olduğunun farkına vardı ve ekledi: Özledim seni. Balık tutabildin mi?..
- İlk gün iki tane. İkinci gün bir, üçüncü gün de yine iki tane.
- Çok güzel!..
- Artık birlikte çıkarız balığa.
- Olmaz. Talihim yok benim, hem de hiç!..
- Talihin canı cehenneme!.. Ben talihimi yanımda getiririm…
- Ya sizinkiler, onlar ne der?
- Ne derlerse desinler!.. Dün iki tane yakaladım. Ama artık birlikte çıkacağız balığa, öğrenmem gereken daha çok şey var.
- Güzel bir mızrağımız olmalı, her zaman sandalda bulundurmalıyız onu. Bıçağını eski bir Ford'un yaylarından yaparsın. Guanabacoa'da biletiriz. Keskin olmalı, iyice tavlanması lâzım. Benim bıçak kırıldı.
- Başka bir bıçak bulur, yayı da biletirim. Kaç gün eser bu sert brisa?
- Üç, belki biraz daha çok…
- Tamam!.. Ben her şeyi hâllederim, dedi çocuk. Sen ellerini iyileştirmeye bak, ihtiyar.
- Ben onlara nasıl bakacağımı bilirim. Geceleyin garip bir şey tükürdüm, sanki içimde bir şey kırıldı!..
- Onu da iyi et!., dedi çocuk. Yat, babalık, sana temiz bir gömlekle yiyecek bir şeyler getireyim.
- Ben yokken gelen gazetelerden bulursan onları da getir, dedi ihtiyar adam.
- Çabuk iyileşmelisin; senden öğreneceğim çok şey var, bana her şeyi öğretebilirsin. Çok acı çektin mi?
- Çok… dedi ihtiyar.
- Yemekle gazeteleri getireyim ben. İyi dinlen, ihtiyar. Eczaneden de ellerin için bir şeyler alırım.
- Pedrico'ya söylemeyi unutma!.. Balığın başı onundur.
- Unutmam…

Çocuk kapıdan çıkıp mercan kayalarından yapılma eski yoldan inerken tekrar ağlamaya başladı.

O gün öğleden sonra bir turist topluluğu geldi Terrace'a. Boş bira kutularının, ölü barrakudaların arasından kumsalı seyre koyuldular.

Gündoğusundan esen rüzgâr limanın ağzında denizi kabartırken turist kadınlardan biri, dalgalarla birlikte sallanan koca kuyruklu, uzun, beyaz bir iskelet gördü.

Atılacak bir çöpten başka bir şey olmayan, dalgalarla sürüklenip gitmeyi bekleyen büyük balığın uzun iskeletini göstererek,

- Nedir bu?.. diye sordu garsonlardan birine.
- Tiburon, dedi garson. Köpekbalığı…

Aslında garson olup bitenleri anlatmaya çalışıyordu.

- Köpekbalıklarının bu kadar biçimli, bu kadar güzel kuyruklu olduğunu bilmezdim, dedi kadın.
- Ben de, dedi yanındaki adam.

İhtiyar adam yolun tepesinde, kulübesinde yeniden uykuya dalmıştı. Hâlâ yüzükoyun uyuyordu. Çocuk da yanında oturmuş ona bakıyordu. İhtiyar adam düşünde aslanları görüyordu.

…*son*

[1] Kutsal resim